

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра економіки і підприємництва

«На правах рукопису»

УДК 658.15

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри

_____ Петро КРУШ

“ ____ ” _____ 2021 р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнес-підприємства»

спеціальності 051 «Економіка»

**на тему: «Економічне обґрунтування напрямів зростання ефективності
виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»**

Виконав:

студент IV курсу, групи УЕ-72

Пилипенко Дмитро Олегович

Керівник д.е.н., професор Гречко А.В.

Консультант з економіко-математичного

підрозділу к.е.н, доц. Кузьмінська Н.Л.

Рецензент к.е.н., доц. Савченко С.М.

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає
запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2021 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Економіка бізнес-підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ Петро КРУШ

«___» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Пилипенко Дмитро Олеговичу

1. Тема роботи Економічне обґрунтування напрямів зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод», керівник роботи: Гречко Алла Володимирівна, к.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва затверджені наказом по університету від 21.05.2021р. №1248-с

2. Строк подання студентом роботи: 04.06.2021 року.

3. Вихідні дані до роботи: Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», статистична звітність за 2018–2020 роки, законодавчі та нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність та зміст категорій «виробництво», «виробнича діяльність» та «ефективність виробництва».

1.2. Чинники, що впливають на ефективність виробництва.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності виробництва на підприємстві.

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТДВ БАШТАНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

2.1. Загальна характеристика діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод»

2.2. Аналіз економічного стану ТДВ «Баштанський сирзавод»

2.3. Оцінка ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗІ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТДВ БАШТАНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

3.1. Напрями підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

3.2. Обґрунтування доцільності пропозицій спрямованих на підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

3.3. Розрахунок витрат на реалізацію заходів спрямованих на зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

3.4. Оцінка економічної ефективності заходів з підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Висновки до розділу 3

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, пункт 2.4	к.е.н., доц. Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	к.е.н., доц. Кривда О.В.		

7. Дата видачі завдання: 10.12.2020

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Затвердження теми науковим керівником	11.12.2020 р.	
2	I розділ написання д/р	29.01.2021 р.	
3	II розділ написання д/р	12.03.2021 р.	
4	III розділ написання д/р	14.05.2021 р.	
5	Попередній захист дипломної роботи	24.05 – 25.05.2021 р.	
6	Строк подання дипломної роботи на кафедру	04.06.2021 р.	
7	Захист дипломної роботи	14.06 – 18.06.2021 р.	

Студент

(підпис)

Дмитро ПИЛИПЕНКО

Керівник роботи

(підпис)

Алла ГРЕЧКО

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Пилипенко Дмитра Олеговича на тему «Економічне обґрунтування напрямів зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод», напрям підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», КПІ ім. І. Сікорського, 2021, Київ.

Дана дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку літературних джерел та додатків.

Робота виконана в обсязі 70 сторінок, містить 3 рисунків, 33 таблиці та 7 додатків.

Мета роботи полягає в оцінці показників ефективності виробництва та створенню рекомендацій та заходів щодо покращення ефективності виробничої діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод».

Проаналізовано показники фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості та ліквідності, розраховано ймовірність банкрутства підприємства, досліджено напрямки підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».

Предмет дослідження – сукупність різних аспектів, таких як: теоретичний, методичний та практичний щодо забезпечення економічних напрямів зростання ефективності виробництва на ТДВ «Баштанський сирзавод».

Ключові слова: виробництво, ефективність виробництва, підприємство, фінансовий стан, прибуток, рентабельність.

ABSTRACT

Thesis of Pylypenko Dmytro Olehovych on the topic "Economic substantiation of directions of growth of efficiency of production of Slc" Bashtansky cheese factory ", direction of preparation 6.030504" Economics of the enterprise ", KPI named after I. Sikorsky, 2021, Kyiv.

Thesis consists of an introduction, 3 sections, conclusions, list of references and appendices.

The work is performed in the amount of 70 pages, contains 3 figures, 33 tables and 7 appendices.

The purpose of the work is to assess the efficiency of production and create recommendations and measures to improve the efficiency of production activities of Slc "Bashtansky cheese factory".

The indicators of financial stability, business activity, profitability and liquidity were analyzed, the probability of bankruptcy of the enterprise was calculated, the directions of increase of efficiency of use of financial resources were investigated.

The object of research is the process of ensuring the growth of production efficiency of Bashtansky Cheese Factory.

The subject of research - a set of different aspects, such as: theoretical, methodological and practical to ensure economic directions of increasing production efficiency at Slc "Bashtansky cheese factory".

Key words: production, production efficiency, enterprise, financial condition, profit, profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБГРУНТУВАННЯ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1 Сутність та зміст категорій «виробництво», «виробнича діяльність» та «ефективність виробництва»	11
1.2 Чинники, що впливають на ефективність виробництва підприємства	18
1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності виробництва на підприємстві	21
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	26
2.1 Загальна характеристика діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод»	26
2.2 Аналіз фінансово-економічного стану ТДВ «Баштанський сирзавод»	33
2.3 Оцінка ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»	43
2.4 Кореляційно-регресійний аналіз ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»	46
Висновки до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗІ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТДВ БАШТАНСЬКИЙ СИРЗАВОД».....	53
3.1 Напрями підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»	53
3.2 Обґрунтування доцільності пропозицій спрямованих на підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».....	55
3.3 Розрахунок витрат на реалізацію заходів спрямованих на зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».....	61
3.4 Оцінка економічної ефективності заходів з підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»	64
Висновки до розділу 3.....	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	69
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	71
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Виробництво являє собою безперевний процес створення продукції для забезпечення існування та розвитку людства. В кожній країні молочна галузь займає невід’ємне місце, адже це один з найголовніших факторів забезпечення населення продуктами харчування першої необхідності. А головною метою виробництва – є забезпечення споживачів необхідним обсягом продукції в певні строки. Саме тому, пошук та обґрунтування напрямів зростання ефективності виробництва підприємства зумовило актуальність дослідження.

Зв’язок роботи з науково-дослідними темами. Дипломна робота виконана в рамках науково-дослідної роботи кафедри економіки і підприємництва: «Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами і шляхи їх вирішення (№ ДРН 90116U004579)», у межах якої особисто автором узагальнено поняття виробничої діяльності; обґрунтовано теоретично-методичні аспекти підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства та розроблено практичні рекомендації для досягнення даних результатів.

Стан дослідження наукової проблеми. Під час написання дипломної роботи були розглянуті праці іноземних та радянських вчених таких, як: Бойчик І. М. [1], Швиданенко Г. О. [4], Макмиллан Р. [7], Райзберг Б. А. [10], Щербатюк В. В. [13] та інші. Також розглядався Господарський кодекс України [6].

Проте, питання підвищення ефективності виробництва та пошуку нових шляхів вдосконалення виробничих процесів, що відповідатимуть сучасним умовам розвитку ринкових відносин, потребують постійного доопрацювання та аналізу. Тому обрана тема для дослідження в дипломній роботі є своєчасною і актуальною.

Метою дослідження є економічне обґрунтування напрямів зростання ефективності виробництва на підприємстві ТДВ «Баштанський сирзавод».

Об’єкт дослідження – процес забезпечення зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних підходів до забезпечення зростання ефективності виробництва на ТДВ «Баштанський сирзавод».

Для досягнення мети дослідження були сформульовані такі **завдання**:

- Обґрунтовано теоретичні аспекти зростання ефективності виробництва.
- Охарактеризовано чинники, що впливають на ефективність виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».
- Надано загальну характеристику функціонування ТДВ «Баштанський сирзавод».
- Оцінено ефективність виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».
- Проаналізовано підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».
- Розглянуто доцільність впровадження пропонованих рекомендацій щодо підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».
- Розглянуто наслідки проведення впроваджених заходів ТДВ «Баштанський сирзавод».

Методи дослідження. В ході дослідження були використані наступні методи: теоретичний метод — аналіз, класифікація, синтез, систематизація, узагальнення методичної та економічної літератури, посібників, книжок. Праксиметричні методи — вивчення й узагальнення, що дозволяє обґрунтувати напрями та проаналізувати їх вплив на стан забезпечення ефективності виробничої діяльності підприємства. Емпіричні методи — спостереження та збір інформації, що дозволяє проаналізувати показники виробничої діяльності та оцінити ефективність господарської діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод».

Практичне значення результатів дослідження полягає в економічному обґрунтуванні напрямів зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод».

Інформаційна база дослідження — фінансова та бухгалтерська звітність підприємства, праці українських та зарубіжних дослідників проблеми ефективної діяльності підприємств за переобки та виготовлення молочної продукції, нормативно-правові документи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБГРУНТУВАННЯ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та зміст категорій «виробництво», «виробнича діяльність» та «ефективність виробництва»

Від самого початку ринкові відносини формувались для відповідного забезпечення потреб споживачів у товарах та послугах. Саме ж виробництво товарів та послуг створюється на підприємствах, вони можуть бути як фізичними, так і юридичними особами.

На думку Бойчик І. М., підприємство являє собою організаційно відокремлену, економічно самостійну одиницю виробничої сфери економіки, що спеціалізується на виготовленні продукції, наданні послуг та виконанні робіт [1, – С. 22].

Шевченко Л. С., вважає, що підприємство — це окремий, індивідуальний господарюючий суб'єкт ринку, який здійснює певні види підприємницької діяльності щодо задоволення суспільних та індивідуальних потреб у продукції, послугах, роботах та отриманням прибутку (мета підприємства) [2, – С. 3].

За Покропивним С. Ф., підприємство являє собою організаційно-виокремлену та економічно-самостійну основну (первинну) ланку виробничої сфери народного господарства, яка спрямована на виготовлення продукції (виконує роботу або надає платні послуги) [3, – С. 7].

На думку Швиданенко Г. О. підприємство є організаційно відокремленою та економічно самостійною основною (первинною) ланкою виробничої сфери народного господарства, що виробляє продукцію (виконує роботи, надає послуги). Крім цього, підприємство є самостійним статутним суб'єктом господарювання, що має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідницьку і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку (доходу) [4, – С. 14].

Для Поліщук М. П. та Михайленко П. П., підприємство — це безпосередньо самостійна, систематична, готова на власний ризик виконувати діяльність щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою одержання прибутку, що буде здійснюватись фізичними та юридичними особами, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності [5, – С. 10].

Відповідно до Господарського Кодексу України підприємство — це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами [6].

Також в Господарському Кодексі України подана класифікація підприємств.

За *формою власності* підприємства поділяються на такі: приватні (індивідуальні, засновані на власності однієї особи; сімейні, засновані на власності і праці однієї сім'ї; приватні, засновані на власності однієї особи з правом найму робочої сили), колективні — засновані на власності колективу працівників підприємства, кооперативу, організації або об'єднання громадян; до них належать виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських, релігійних організацій тощо, державні — засновані на власності держави, змішані, засновані на змішаній формі власності; комунальні — засновані на власності громади адміністративно-територіальної одиниці і утворюються уповноваженим органом місцевого самоврядування на базі відокремленої частини комунальної власності і входять до сфери його управління [6].

За *формою господарювання* поділяють на одноосібні приватні підприємства — коли власником виступає фізична особа або сім'я, що отримує дохід (прибуток) та несе весь тягар відповідальності за бізнес та ризики; кооперативні підприємства — це добровільні об'єднання громадян маючи на меті спільне ведення господарської діяльності та вирішення економічних, соціально-побутових та інших питань;

можуть утворюватись у різних галузях – виробничі, житлові, споживчі кооперативи тощо; орендні підприємства – створюються за для здійснення підприємницької діяльності за рахунок оренди майна існуючого державного або комунального підприємства; орендарем виступає юридична особа, що узагальнена членами трудового колективу підприємства або підрозділу, майно якого орендується; господарські товариства – створені юридичними та (або) фізичними особами за рахунок об'єднання їх майна та участі в підприємницькій діяльності з метою отримання прибутку [1, – С. 54-58].

Функції підприємства щодо технологічно-виробничої системи безпосередньо пов'язуються із пошуком та обранням споживачів, постачальників, запровадженням новітніх технологій, зростанням якості продукції, покращенням НТП, тощо.

Щодо економічно-фінансових функцій, вони передбачають упарвління такими процесами: виробництво та збут продукції, робота з документацією, організація діяльності працівників, формування та виплата заробітної платні, сплачення податків, перерозподіл прибутку, тощо.

Щодо соціальних функцій підприємства, які відповідають за забезпечення задовільних умов праці та відпочинку співробітників, створення задовільної психологічної атмосфери у колективі, і надання допомоги та пільг співробітникам, членам їх сімей та ін.

Зовнішньоекономічні функції безпосередньо відповідають за виконання підприємством функцій в системі міжнародного обміну товарів, що є спільним з іноземними партнерами у виробництві, науково-технічному співробітництві тощо [1, – С. 24].

Виробництво — це процес створення матеріальних та суспільних благ, які необхідні для існування і розвитку. Створюючи певні блага люди вступають у зв'язки та взаємодію — тобто виробничі відносини. Саме через це, виробництво є завжди суспільним. Таке визначення є цілком вірним. Однак воно не враховує того,

що людська праця створила певне благо у взаємодії з природою. Без цього виробництво неможливе. Це дуже важливо розуміти. Адже людська праця протягом багатьох тисячоліть не створювала нових речовин: вона лише надавала існуючим нові форми [19].

Якщо слідувати Прохоровій В.В. та Давидовій О.Ю., то виробництво у ринковій економіці називаються будь-які види діяльності, які дають дохід, незалежно від того, відбуваються вони у сфері матеріального виробництва чи у сфері послуг [16, – С. 37-38].

Якщо ж говорити про виробничу діяльність, то її можна назвати основним видом підприємництва. Йдеться про виробництво продукції, товарів, виконанні будівельних і сільськогосподарських робіт, транспортних операціях та операціях зв'язку. Сутність поняття виробнича діяльність у літературі зображена у (табл. 1).

Таблиця 1.1 – Сутність поняття виробнича діяльність у літературі

Автор	Трактування поняття
Шевченко Л.С.	Виробнича діяльність підприємства передбачає здійснення не тільки виробничої функції, а комплексу функцій: виробництво спирається на маркетинговий аналіз ринку продукції підприємства, забезпечення ресурсами і збут, інвестування і фінансування, впровадження інновацій, організацію і управління, вирішення соціальних і екологічних проблем.
Іванілов О.С.	Виробнича діяльність - це сукупність дій працівників із застосуванням засобів праці, необхідних для перетворення ресурсів в готову продукцію, яка включає в себе виробництво та переробку різних видів сировини, будівництво та надання будь-яких видів послуг.
Бойчик І.	Виробнича діяльність підприємства безпосередньо пов'язана із виготовленням необхідної ринку продукції. Вона полягає у визначенні та обґрунтуванні номенклатури та асортименту продукції, обсягів її виготовлення, формування маркетингових програм для окремих ринків і кожного виду продукції, збалансування виробничої потужності та програми випуску продукції, забезпечення виробничого процесу необхідними матеріально-технічними ресурсами, формування оперативних планів та графіків виготовлення продукції тощо.

Джерело: складено автором на основі літературних джерел: [2, – С. 6], [16, – С. 142], [1, – С.

Прибутковість як один із головних та визначальних показників, як певна економічна категорія, як кінцевий показник діяльності підприємства, тобто це зображення співвідношення між отриманими результатами із врахуванням витрачених на них ресурсів. Проте загальна продуктивність підприємства є дещо ширшим поняттям, ніж прибутковість праці чи ефективність виробництва.

Бойчик І.М. описує прибутковість як показник, що комплексно охарактеризовує ефективність діяльності підприємства, тобто дозволяє певним чином оцінити ефективність управління ним, адже забезпечення достатнього рівня прибутковості залежить від оперативності та правильності прийняття управлінських рішень. У порівнянні з абсолютними показниками прибутку, показники прибутковості мають такі переваги: їм властиві більш широкі можливості порівняння та менша залежність від інфляційних процесів [1, с. 300].

Рентабельність виробництва ($R_{\text{вир}}$) – це насамперед відношення чистого прибутку підприємства до суми середньорічної вартості основних виробничих засобів підприємства і середньорічних залишків нормованих оборотних засобів.

Бойчик І. М. вважає, що ефективність у широкому розумінні означає співвідношення між одержаним ефектом та понесеними на його досягнення витратами. Саме за рахунок цього, будується загальна методологія вимірювання економічної ефективності. Вона також визначає ефективність виробництва як економічну категорію, що охарактеризовує ступінь досягнення загальних і часткових результатів від використання усіх ресурсів підприємства [1, с. 305].

Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Ефективність розкриває характер причинно-наслідкових зв'язків виробництва та зображує просто результат, а те, за рахунок чого він був досягнутий. Через це, ефективність найчастіше характеризується відносними показниками, які розраховуються на основі двох груп характеристик (параметрів) - результату і витрат. Економічна ефективність характеризує собою результативність діяльності певних економічних систем (підприємств, територій,

національної економіки). Головною особливістю такої системи є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку). Економічна ефективність є одним із основних інструментів формування системи економічних відносин [9].

Автори «Сучасного економічного словника» Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Є. Б. Стародубцева вказують, що «ефективність – це результативність економічної діяльності, що гарантується прибутковістю виробництва, економічних програм та заходів, які характеризуються співвідношенням отриманого економічного ефекту, результату до витрат факторів, ресурсів, що зумовило отримання цього результату; досягнення найбільшого обсягу виробництва за рахунок застосування наявної обмеженої кількості ресурсів або забезпечення заданого випуску при мінімальних витратах» [10].

Р. Квентин Графтон, Дейл Сквірес та Кевін Дж. Фокс вважають, що «економічна ефективність – це можливість підприємства виробляти певну кількість продукції за мінімальними витратами за рахунок як технічної ефективності, так і «ефективному розподілу ресурсів» [11].

Багато вітчизняних економістів розділяють цю думку. Наприклад, В. О. Літвінова, В. В. Щербатюк, М. А. Полегенька також висвітлюють ефективність, як максимальний обсяг виробництва товарів та послуг за рахунок використання мінімальної вартості ресурсів та що ефективність спрямована на те, щоб за рахунок найменших витрат ресурсів – досягти максимального ефекту. Т. А. Говорушко дотримується думки, що ефективність являє собою узагальнюючий показник, форму виробничих відносин, який в «сукупності» [12-14].

Бойчик І. М. вважає, що ефективність виробництва - це певна економічна категорія, яка охарактеризовує ступінь досягнення загальних та часткових результатів від використання усіх ресурсів підприємства. В широкому розумінні «ефективність» означає собою співвідношення між отриманим результатом та понесеними витратами для його досягнення [1, с. 305].

На думку Іванілова О. С. ефективність виробництва — являє собою комплексне зображення кінцевих результатів використання засобів виробництва та робочої сили за певний проміжок часу (у зарубіжних країнах з розвиненою ринковою економікою для окреслення результативності господарювання використовують інший термін — продуктивність системи виробництва і обслуговування, під якою розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) при виробництві різноманітних товарів та послуг [16, с. 643].

Автор «Економічної теорії» Базилевич В.Д. описує ефективність виробництва, як категорію, що характеризує віддачу та результативність виробництва. Це свідчить не тільки про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною та за рахунок яких витрат ресурсів досягається цей приріст, тобто свідчить про якість економічного зростання [29, с. 128].

Таким чином, проведене дослідження дало змогу визначити сутність та визначити зміст економічних категорій “ефективність” виробництва. З’ясували, що підприємство — це самостійний суб’єкт господарювання, створений для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності. Узагальнюючи проаналізовану інформацію було систематизовано визначення наведених вище понять. В процесі дослідження було встановлено, що ефективність виробництва — це економічна категорія, яка характеризує ступінь досягнення загальних і часткових результатів від використання усіх ресурсів підприємства. Основним показником, що характеризує ефективність виробничої діяльності є рентабельність виробництва ($R_{\text{вир}}$), що визначається як відношення чистого прибутку підприємства до суми середньорічної вартості основних виробничих засобів підприємства і середньорічних залишків нормованих оборотних засобів.

1.2 Чинники, що впливають на ефективність виробництва підприємства

Розглядаючи ефективність виробництва підприємства Шевченко Л. С. зазначає, що вагомий вплив на результати господарської діяльності підприємства на цільовому ринку залежать від його середовища. Внутрішнє середовище підприємства утворюється суб'єктами, силами та чинниками, які знаходяться всередині підприємства і контролюються лише ним. До них належать: персонал підприємства, сфера та мета діяльності, структура підприємства, місце в ній служби маркетингу, організаційна культура тощо. Зовнішнє середовище підприємства – це суб'єкти, сили і фактори, які впливають на господарську діяльність підприємства ззовні. Вони не контролюються ні вищим керівництвом підприємства, ні службою маркетингу [2, с. 30].

Для розглядання можливості існування та належної роботи підприємства за даних факторів, які можуть як покращувати процес діяльності підприємства, так і погіршувати відповідно, далі будуть розглянуті чинники, які мають вплинути на покращення стану виробництва.

Іванілов О. С. визначив основні чинники щодо підвищення ефективності виробництва [16, с. 37-38]:

1. Визначення оптимальної величини підприємства. Оптимальна величина підприємства — це певна величина, яка за належного рівня розвитку НТП, а також конкретних умов місцезнаходження та навколишнього середовища забезпечить виробництво та реалізацію продукції за мінімальних витрат. На оптимізацію величини підприємства впливають різні чинники, що визначають технічні та економіко-організаційні умови роботи підприємства, а також сприяють підвищенню його ефективності. До цих чинників належать: а) продуктивність і потужність наявних засобів праці; б) прогресивність технологічного процесу; в) поєднання виробничих процесів; г) методи організації виробничого процесу.

2. Поглиблення спеціалізації основного виробництва. Ступінь удосконалення виробничої структури залежить від вибору форми спеціалізації виробничих ланок. Ці форми мають відповідати типу та масштабу виробництва і бути єдиними для однакових економічних умов. Іншими словами, вдосконаливши структуру підприємства, необхідно використовувати ті ж самі критерії у виборі форм спеціалізації цехів та дільниць, економічно обґрунтовувати створення кожного нового структурного підрозділу.
 3. Розширення кооперації з обслуговування виробництва. Ефективна робота основного виробництва потребує чіткого та безперебійного його обслуговування — ремонту основних засобів, забезпечення інструментом, енергією, іншими видами послуг. Завданням підприємства є виробництво кінцевої продукції, а тому основне виробництво має переважати не тільки за часткою виготовленої продукції, а й за кількістю працівників, засобів праці. Підвищення частки обслуговування при технологічному вдосконаленні і високому рівні технізації основного виробництва пов'язане зі збільшенням різних видів допоміжних і обслуговувальних підрозділів. Водночас абсолютна кількість допоміжних і обслуговувальних працівників повинна зменшуватись під впливом удосконалення рівня організації виробництва і підвищення кваліфікації працюючих.
 4. Забезпечення високої якості продукції та послуг підприємства.
 5. Необхідно проводити аналіз «витрат з утримання та експлуатації устаткування в цеху», а також «загальноцехових витрат».
- 1) За видами витрат і ресурсів (джерелами підвищення). Групування чинників за цією ознакою достатньо чітко визначає джерела підвищення ефективності: зростання продуктивності праці і зниження зарплатомісткості продукції (економія затрат живої праці), зниження фондомісткості та матеріаломісткості виробництва (економія затрат уречевленої праці), а також раціональне використання природних ресурсів (економія затрат суспільної праці).

2) За напрямками розвитку та вдосконалення виробництва (діяльності). Визначальними напрямками є:

- прискорення науково-технічного та організаційного прогресу (підвищення техніко-технологічного рівня виробництва; удосконалення структури виробництва, організаційних систем управління, форм і методів організації діяльності, її планування та мотивації);

- підвищення якості й конкурентоспроможності продукції (послуг);

- усебічний розвиток та вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

3) За місцем реалізації в системі управління виробництвом. При цьому особливо важливим є відокремлювання внутрішніх (внутрішньогосподарських) і зовнішніх (народногосподарських) чинників, а також поділ низки внутрішніх чинників на так звані "тверді і м'які".

Отже, було проаналізовано головні чинники, які безпосередньо впливають на ефективність виробництва та діяльності підприємства. Їх можна поділити на дві основні групи – це внутрішні та зовнішні чинники. До перших можна віднести загальну ситуацію усередині підприємства, тобто фінансовий стан, вид продукції, організацію праці, виробництва, яка організаційна структура притаманна підприємству, зношеність та стан потужностей виробництва, наскільки підприємство забезпечене інформацією та наскільки розвинута наукова діяльність. Щодо зовнішніх факторів – то це буде політична ситуація в країні, правові закони держави, НТП, забезпеченість природними ресурсами, соціально-економічний стан в країні тощо.

1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності виробництва на підприємстві

Для того, щоб мати змогу провести вимірювання ефективності економічної діяльності підприємства використовується ряд показників — засоби візуалізації результатів діяльності підприємства.

Формування процесу виробництва на підприємствах здійснюється за рахунок основних трьох чинників: предмети праці, засоби праці та трудові ресурси. За рахунок використання наявних засобів праці, співробітники підприємства надає виробничі та побутові послуги. З одної сторони існують затрати живої праці, а з іншої — певні результати виробництва. Останні залежать від масштабів застосовуваних засобів виробництва, кадрового потенціалу та рівня його використання.

Суть проблеми підвищення ефективності виробництва полягає в тому, що на кожну одиницю ресурсів (витрат) — трудових, матеріальних і фінансових — потрібно досягати максимально можливого збільшення обсягу виробництва (доходу, прибутку). Виходячи з цього, одним з найголовніших макроекономічних критеріїв ефективності виробництва стає зростання продуктивності суспільної (живої та уречевленої) праці. Кількісна визначеність і зміст критерію відображаються в конкретних показниках ефективності виробничо-господарської та іншої діяльності суб'єктів господарювання [21, с. 300-315].

Формуючи систему показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання, доцільно дотримуватися певних принципів, а саме:

- забезпечення органічно взаємозв'язку критерію та системи конкретних показників ефективності діяльності;
- відображення ефективності використання всіх видів застосовуваних у діяльності ресурсів;

- можливості застосування показників ефективності до управління різними ланками виробництва на підприємстві (діяльності в організації);
- виконання провідними показниками стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва (діяльності).

Система показників ефективності виробництва, що побудовано на підставі зазначених принципів, має включати кілька груп [21, с. 300-315]:

- 1) узагальнюючі показники ефективності виробництва;
- 2) показники ефективності використання праці (персоналу);
- 3) показники ефективності використання виробничих (основних та оборотних) засобів;
- 4) показники ефективності використання фінансових коштів (оборотних коштів та інвестицій).

Кожна з цих груп включає певну кількість конкретних абсолютних чи відносних показників, що характеризують загальну ефективність господарювання або ефективність використання окремих видів ресурсів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Система показників ефективності виробництва

Група показника	Показник
Узагальнюючий показник	Рівень задоволення потреб ринку
	виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів
	витрати на одиницю товарної продукції
	прибуток на одиницю загальних витрат
	рентабельність виробництва
Ефективність використання живої праці	трудомісткість одиниці продукції
	відносне вивільнення працівників
	темпи росту продуктивності праці
	частка приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці
	коефіцієнт ефективності використання робочого часу
	економія фонду оплати праці
	випуск продукції на 1 грн. фонду оплати праці

Продовження таблиці 1.2

Ефективності використання основних виробничих засобів	фондовіддача основних засобів
	фондомісткість продукції
	рентабельність основних засобів
	фондовіддача активної частини основних засобів
Ефективності використання матеріальних ресурсів	матеріаломісткість продукції
	матеріаловіддача
	економія матеріальних витрат
Ефективності використання фінансових коштів	коефіцієнт оборотності оборотних коштів
	тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів
	тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів
	рентабельність інвестицій

Джерело: Складено автором на основі літературних джерел

В таблиці 1.1 відображена система показників ефективності виробництва. Для більш детальної та глибокої оцінки ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод» були обрані головні показники з кожнох групи. Вони зображені у таблиці 1.2.

Показники з таблиці 1.3 були обрані за рахунок безпосередньої важливості формування ефективності виробництва. Показники рентабельності зобразили економічну ефективність виробництва за рахунок якої, відображається наявність прибутку чи збитку від діяльності підприємства. Фондовіддача ОЗ зобразить чи ефективно використовуються ОЗ. Щодо коефіцієнту оборотності ОЗ, він також свідчить про ефективність використання цих засобів, який також засвідчить чи достатній обсяг продажів у підприємства, або навпаки існує занадто висока величина капітальних вкладень.

Таблиця 1.3 – Показники обрані для оцінки ефективності виробництва

Показник	Формула
Рентабельність виробництва	Чистий прибуток від реалізації / витрати на виробництво продукції (2350/2050)
Витрати на одиницю товарної продукції	Сукупні витрати / кількість виробленої продукції
Коефіцієнт ефективності використання робочого часу	Загальне число відпрацьованих годин фактично / календарний фонд часу * 100%

Продовження таблиці 1.3

Фондовіддача основних засобів	Вартість виробленої продукції / балансова вартість ОЗ ($V_{\text{п}}/\Phi_{\text{к}}$) ($2000/(1010_{\text{п}}+1010_{\text{к}})*0,5$)
Рентабельність основних засобів	Прибуток підприємства / балансова вартість ОЗ ($\Pi_{\text{б}}/\Phi_{\text{к}}*100\%$)
Коефіцієнт оборотності ОЗ	Чистий дохід / вартість ОЗ
Тривалість одного обороту ОЗ	360 / коефіцієнт оборотності ОЗ

Джерело: Складено автором на основі літературних джерел

В даному параграфі було проаналізовано показники ефективності виробництва підприємства. Дослідниками виділяються 5 груп абсолютних показників ефективності. Узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва (рівень задоволення потреб ринку, виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів, витрати на одиницю товарної продукції, прибуток на одиницю загальних витрат, рентабельність виробництва). Показники ефективності використання живої праці (трудомісткість одиниці продукції, відносне вивільнення працівників, темпи росту продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, економія фонду оплати праці, випуск продукції на 1 грн. фонду оплати праці тощо). Показники ефективності використання основних виробничих засобів (фондовіддача основних фондів, фондомісткість продукції, рентабельність основних засобів, фондовіддача активної частини основних засобів і т.д.). Показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткість продукції, матеріаловіддача, економія матеріальних витрат, коефіцієнт вилучення корисних компонентів із сировини тощо). Показники ефективності використання фінансових коштів (коефіцієнт оборотності оборотних коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відносне вивільнення оборотних коштів, питомі капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій тощо). До відносних показників ефективності належать 4 групи показників – рентабельності, ліквідності, ділової активності та платоспроможності [31].

Висновки до розділу 1

На основі проведеного аналізу літературних джерел було досліджено сутність понять “підприємство”, “ефективність виробництва”. З'ясувалося, що підприємство є самостійним суб'єктом господарювання, створеним для отримання прибутку і задоволення потреб суспільства. Сфера діяльності підприємства - виробництво продуктів, надання послуг, виконання робіт.

Спираючись на літературні джерела було визначено, що ефективність виробництва — це категорія, яка характеризує віддачу, результативність виробництва. Вона свідчить не лише про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною, якими витратами ресурсів досягається цей приріст, тобто свідчить про якість економічного зростання.

Оскільки ефективність виробничої діяльності в значній мірі залежить від впливу факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, в роботі було узагальнено, що зовнішні фактори включають в себе: політичну ситуацію, соціально-економічну ситуацію в країні, рівень технічного і техніко-технологічного розвитку, взаємодія з конкурентами, правове регулювання в країні. До внутрішніх можна віднести загальну ситуацію всередині підприємства, тобто фінансовий стан, вид продукції, організацію праці, виробництва, яка організаційна структура притаманна підприємству, зношеність та стан потужностей виробництва, наскільки підприємство забезпечене інформацією та наскільки розвинута наукова діяльність.

Для оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства використовують ряд підходів, що передбачають аналіз певної групи показників. До них відносяться: Рентабельність виробництва, витрати на одиницю товарної продукції, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, відносне вивільнення працівників, фондівіддача основних засобів, рентабельність основних засобів, коефіцієнт оборотності ОЗ та тривалість одного обороту ОЗ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод»

Об'єктом дослідження є публічне акціонерне товариство ТДВ «Баштанський сирзавод».

Зведена інформація про ТДВ «Баштанський сирзавод»: [32].

- Код ЄДРПОУ ТДВ "Баштанський сирзавод": 00446500
- Юридична адреса ТДВ «Баштанський сирзавод»: Україна, 56100, Миколаївська обл., м. Баштанка, вул. Заводська, 4.
- Фактична адреса ТДВ «Баштанський сирзавод»: Україна, 56100, Миколаївська обл., м. Баштанка, вул. Заводська, 4.
- Зареєстроване: Баштанська районна державна адміністрація Миколаївської області, 23.06.1999.

Баштанський сирзавод створено в 1973 році. Підприємство було введено в експлуатацію 20 грудня 1973 року і одразу здобуло репутацію виробника якісної молочної продукції. Отримана низка нагород починаючи з 2001р.. Наприклад: [32].

- Золота медаль в конкурсі «Краща торгова марка» (сири тверді «Український», «Львівський», «Костромський»). Київ, 2003 р.
- Золота медаль в конкурсі «Краща торгова марка» (сири тверді «Російський», «Голландський», «Пошехонський»). Київ, 2002 р.
- Лауреати конкурсу «100 кращих товарів України», 2006 р.

Входження до складу Групи компаній «Молочний Альянс» у 2007 році символізувало для Баштанського сирзаводу новий етап активного розвитку із заміною технологічного обладнання підприємства на нове сучасне та автоматизоване від всесвітньо відомих фірм-виробників, що дозволяє заводу переробляти більше 350 тон молока на добу [32].

Основні етапи розвитку ТДВ "Баштанський сирзавод" [32].

- З 1973 року розпочав свою роботу сирзавод.
- З 1 квітня 1973 року ТДВ «Баштанський сирзавод» почав виробництво продукції під торговою маркою «Славія».
- З роками, стає все більш відомою ТМ «Славія».
- У 2001 році, система управління якістю на ТДВ «Баштанський сирзавод» сертифікована у відповідності з вимогами ISO 9001:2008.
- У 2001 році, система управління безпечністю харчових продуктів у відповідності з ISO 22000:2005.
- В серпні 2011 року на Баштанському сирзаводі запрацювала нова унікальна система очищення стоків потужністю 1300 м3 на добу. Технологію системи очищення стоків та обладнання для неї розробила Українська Технологічна Компанія. Технічні рішення, використані в очисних спорудах Баштанського сирзаводу, запатентовані як ноу-хау і розробниками тримаються в таємниці. За своєю ефективністю, технічними та економічними показниками водоочисне обладнання системи відповідає всім світовим стандартам, а двоетапний біологічний процес очищення сироватки та каналізаційних стоків дозволяють отримати технічну воду беззапаху і шкідливих домішок, біогаз і кек — тверді органічні добрива.
- Сьогодні продукція підприємства представлена майже в усіх регіонах України та надходить до кінцевого споживача через мережу супермаркетів, а також через роздрібну торговельну мережу.
- За останні 10 років ТДВ «Баштанський сирзавод» отримав більш ніж 80 нагород на міжнародних та національних виставках.

Продукція, що виробляється ТДВ «Баштанський сирзавод» є багатоасортиментною та включає: вершковий сир, йогурти, кефір, айран, м'які та

розсільні сири, масло солодковершкове, молоко, павлені сирки, ряжанка, сири тверді вагові, сири тверді фасовані, сирки солодкі та десерти, сметана [32].

За 2020 рік реалізовано продукції на суму 906 986 тис. грн. Із загального обсягу реалізованої продукції поставки на експорт становили 22 191 тис. грн. або 2%. За результатом господарської діяльності підприємства в Таблиці 2.1 можна побачити реалізацію продукції в натуральних показниках за 2018-2020 роки.

Таблиця 2.1 – Реалізація продукції в натуральних показниках ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки

Продукція	Кількість (тонн)			Відхилення			
	2018	2019	2020	абсолютн е, 2019 до 2018 року, тис. грн	абсолютн е, 2020 до 2019 року, тис. грн	віднош е, 2019 до 2018 року, %	віднош е, 2020 до 2019 року, %
Сир твердий	4 442	4 642	1 978	200	-2 664	105%	43%
Сирний продукт	33	30	41	-3	11	91%	137%
Сир чеддерний	1 021	1 004	992	-17	-12	98%	99%
Сир м'який	184	187	184	3	-3	102%	98%
Сир плавлений	910	950	631	40	-319	104%	66%
Сир вершковий	32	37	31	5	-6	116%	84%
Молоко	6 669	4 404	6 674	-2 265	2 270	66%	152%
Йогурт	561	415	558	-146	143	74%	134%
Кефір	5 122	4 027	5 127	-1 095	1 100	79%	127%
Простокваша	14	14	14	0	0	100%	100%
Ряжанка	1 291	655	1 289	-636	634	51%	197%
Сметана	2 989	2 350	2 970	-639	620	79%	126%
Масло вершкове	422	590	646	168	56	140%	109%
Молочно-сировинна продукція	7 936	10 623	8533	2 687	-2 090	134%	80%
Разом:	31 626	29 928	29 668				

Джерело: Складено автором на основі розрахунків

Динаміка зміни обсягів реалізації продукції в натуральних показниках ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки буде проаналізована на рисунку 2.1.

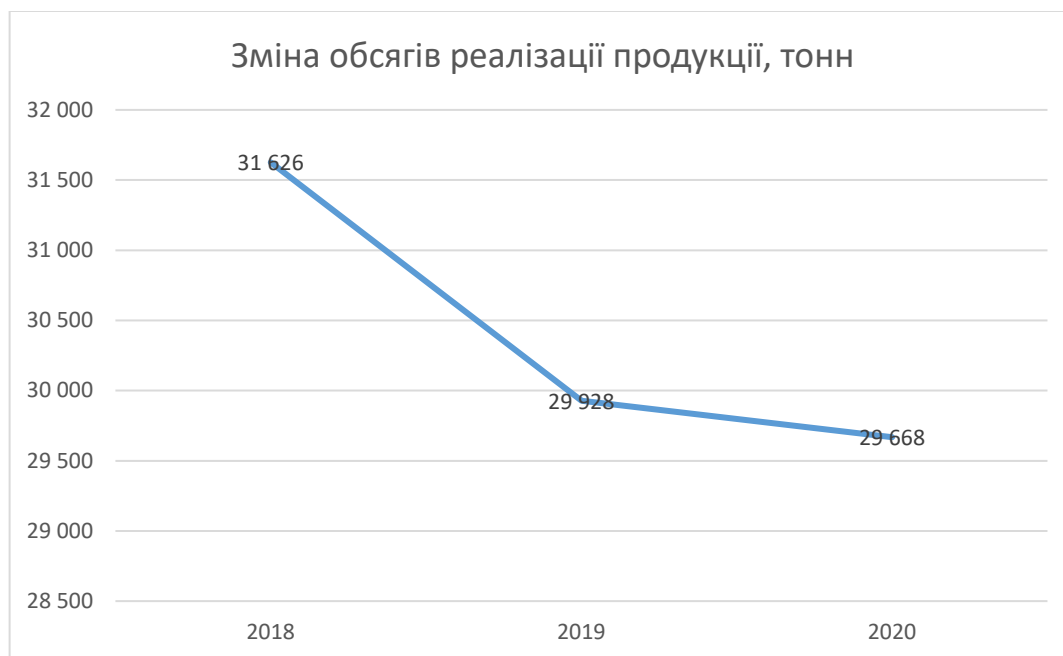

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни обсягів реалізації продукції ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки

Джерело: Складено автором на основі розрахунків

Тенденція свідчить про зменшення реалізації продукції ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки. Це насамперед пов'язане з тим, що вся продукція є молочною, а щорічна статистика свідчить про постійне зменшення поголів'я худоби, що зменшує наявність молока та молочних ферментів, які є невід'ємним фактором в сфері діяльності даного підприємства.

Далі розглянемо та порівняємо фінансові результати ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки. Вони зображені в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка основних показників звіту про фінансові результати ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки

Показники	Одиниця виміру	2018	2019	2020	Зміна	Темп росту, %
Чистий дохід	тис. грн	1023765	997921	906986	-90935	90,89%
Собівартість реалізації	тис. грн	841091	886772	779039	-107733	87,85%
Валовий прибуток	тис. грн	182674	111149	127947	16798	115,11%
Адміністративні витрати	тис. грн	17435	16535	15361	-1174	92,90%
Витрати на збут	тис. грн	89725	38210	33690	-4520	88,17%

Продовження таблиці 2.2

Фінансові витрати	тис. грн	33984	59523	44749	-14774	75,18%
Інші доходи	тис. грн	98	1488	1652	164	111,02%
Інші витрати	тис. грн	21	14268	11756	-2512	82,39%
Прибуток до оподаткування	тис. грн	30432	-14833	24766	39599	-166,97%
Амортизація	тис. грн	10950	9524	13234	3710	138,95%
EBITDA	тис. грн	75366	54214	82749	28535	152,63%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

З даної таблиці видно, що існують щорічні зменшення чистого доходу та відповідне зниження собівартості реалізації продукції. Адміністративні витрати мають невелике зменшення, проте, тримаються майже на одному рівні. Порахувавши EBITDA — це (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) - прибуток до вирахування відсотків, податків і амортизації. Видно, що існує тенденція до зростання.

Щоб більш детально проаналізувати баланс підприємства потрібно використовувати вертикальний та горизонтальний аналізи фінансової звітності у відношенні фінансових даних підприємства за певний аналізований період у відносних та абсолютних вимірах. Аналіз зображений у таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Горизонтально-вертикальний аналіз ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 - 2020 рр.

Показники балансу	2018		2019		2020		Відхилення (+, —) 2019 до 2018 року		Відхилення (+, —) 2020 до 2019 року	
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	абсолютне, тис. грн,	відносне, %	абсолютне, тис. грн,	відносне, %
Актив										
Необоротні активи	60 574	10,2	85 666	14,2	107 706	22,0	25 092	141,4	22 040	125,73
Оборотні активи	530 807	89,8	515 563	85,8	382 399	78,0	-15 244	97,1	-13316 4	74,17

Продовження таблиці 2.3

Витрати майбутніх періодів	121	0,0	218	0,0	186	0,0	97	180,2	-32	85,32
Баланс	591 381	100,0	601 229	100,0	490 105	100,0	9 848	101,7	- 111124	81,52
Пасив										
Власний капітал	100 175	16,9	58 293	9,7	80 280	16,4	-41 882	58,2	21987	137,72
Довгострокові зобов'язання	132 829	22,5	130 171	21,7	129 264	26,4	-2 658	98,0	-907	99,30
Поточні зобов'язання	357 377	60,4%	412 765	68,7%	280 651	57,3%	55 388	115,5%	- 132114	67,99%
Доходи майбутніх періодів	0		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	
Баланс	591 381		601 229	100,0%	490 105	100,0%	9 848	101,7%	-111 124	81,52%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як можна побачити з таблиці 2.3, відчутно зменшується баланс підприємства. У 2020 році баланс зменшився до 81,52% в порівнянні з 2018 роком. Ця зміна зумовлена в основному за рахунок падіння вартості оборотних активів на 133 164 тис. грн., або на 74,2% при збільшенні вартості необоротних активів на 22 040 тис. грн., або 125,7%, що частково свідчить про зменшення ризику втрати фінансової стійкості.

Можна побачити зміни в структурі пасиву: збільшилась сума власного капіталу на 21987 тис.грн., або 137,7%, не змінилась сума доходів майбутніх періодів, а от сума поточних зобов'язань знизилась на 132 114 тис. грн або 68%.

Таким чином загальна вартість активів підприємства впала на 111 124 тис. грн. в порівнянні з минулим роком.

У наступній таблиці можна побачити інформацію про персонал та фонд оплати праці на ТДВ «Баштанський сирзавод» у період за 2018-2020 роки. Вони зображені в Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Трудові ресурси ТДВ «Баштанський сирзавод»

	Роки			Зміна			
	2018	2019	2020	абсолютне, 2019 до 2018 року, тис. грн	абсолютне, 2020 до 2019 року, тис. грн	відносне, 2019 до 2018 року, %	відносне, 2020 до 2019 року, %
Середня кількість працівників	496	484	458	-12	-26	97,58%	94,63%
Позаштатні працівників	18	47	30	29	-17	261,11%	63,83%
Працівники, які працюють на умовах неповного робочого часу	3	5	4	2	-1	166,67%	80,00%
Фонд оплати праці в звітному періоді, тис. грн	53 317,80	58 392,50	57 178,00	5074,7	-1214,5	109,52%	97,92%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

На рисунку 2.2 можна побачити динаміку зміни середньої кількості працівників ТДВ «Баштанський сирзавод» у період за 2018-2020 роки.

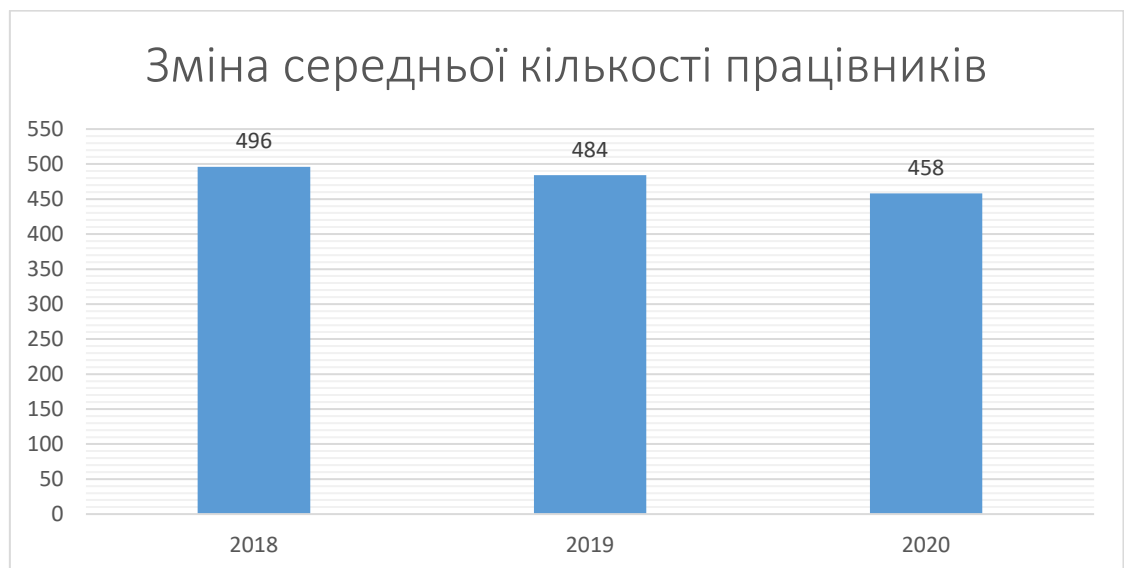

Рисунок 2.2 – Зміна середньої кількості працівників ТДВ «Баштанський сирзавод»

Джерело: складено автором на основі розрахунків

На рисунку 2.3 зображена зміна фонду оплати праці на ТДВ «Баштанський сирзавод» у період за 2018-2020 роки.

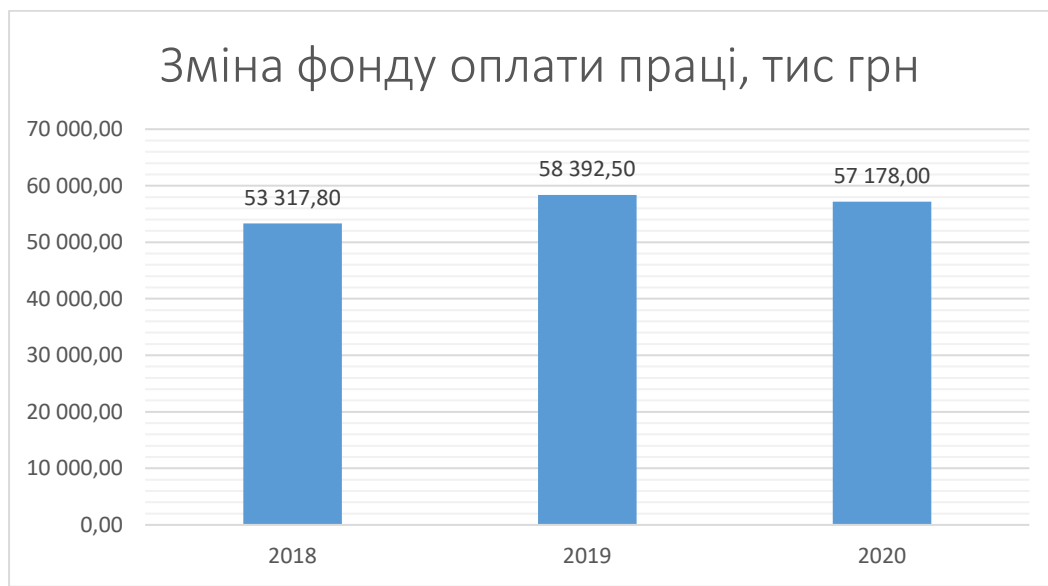

Рисунок 2.3 – Зміна фонду оплати праці на ТДВ «Баштанський сирзавод»

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Організаційна структура ТДВ «Баштанський сирзавод» представляє собою широку систему пов'язаних управлінських ланок, що забезпечують ефективно безперервне управління компанією. Якісний склад організаційної структури визначається органами управління компанією, їх функціями та повноваженнями.

Головною задачею управління компанією та сформованої організаційної структури є організація ефективного прибуткового функціонування підприємства. Управлінський склад підприємства формують члени правління, керівники підрозділів, управлінський персонал цехів.

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану ТДВ «Баштанський сирзавод»

Аналіз фінансово - економічного стану підприємства – це певний комплекс дій щодо вивчення результатів фінансово-господарської діяльності підприємств, з

подальшою метою у визначення ефективності використання основних засобів і оборотних коштів за програмами (статутним завданням) організацій, установ, щодо виявлення можливих недоліків, порушень, невикористаність резервів для підвищення продуктивності.

Для проведення аналізу фінансово-економічного стану підприємства розглядають основні статті балансу та інші матеріали обліку та фінансової звітності. Досліджується раціональність у формуванні та використанні власних, запозичених та залучених коштів, відповідність між сумою власних оборотних коштів та потребаю у них, між обсяг формування та відповідним виконанням плану отримання прибутку. Досліджуються причини недостатнього залучення джерел надходження прибутків, наявність невикористаних оборотних коштів та можливості їх мобілізації, наявність і рух запасів товарноматеріальних цінностей, джерела їх утворення, ефективність використання кредиту і його матеріальне забезпечення. Проводиться оцінка стану розрахунків підприємства з бюджетом, банками, постачальниками, споживачами. Визначається економічний результат обігу оборотних коштів, співставляються витрати з прибутками, визначаються шляхи додаткового залучення оборотних коштів з метою одержання додаткових прибутків [34].

Основні засоби - один з найважливіших факторів виробництва. Їх стан і ефективність впливають на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. Раціональне використання основних засобів і виробничих потужностей промислового підприємства сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників, зокрема, збільшення виробництва, зниження його витрат і збільшення складності виробничих робіт. Зводимо в таблиці 2.1 динаміку зміни основних засобів.

Таблиця 2.1 – Динаміка зміни основних засобів ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 – 2021 р.

Показник	2018	2019	2020	Темп росту	Тенденція
Сума основних засобів тис. грн.	60173	83234	105648	176%	Зростання

Джерело: складено автором на основі розрахунків

З даної таблиці видно, що за період аналізу спостерігається постійне збільшення основних засобів, а саме на 176%. Для більш детального вивчення проблеми розглянемо майновий стан підприємства.

За даними агрегованого порівняльного аналітичного балансу, складеного за балансом ТДВ «Баштанський сирзавод», проаналізуємо показники динаміки майна та джерел його формування, їх структури та структурних зрушень.

Запорукою розвитку та стійкості будь-якого підприємства є його фінансова стійкість. Якщо підприємство фінансово стійке, воно здатне витримати несподівані зміни ринкової кон'юктури та не опинитись на межі банкрутства. Для цього буде зроблений аналіз показників фінансової стійкості ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018-2020 роки (таблиця 2.4).

Таблиця 2.2 – Аналіз показників фінансової стійкості ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 - 2020 рр.

Показники	Алгоритм розрахунку (дати посилання на рядки, графи звітних форм)	2018	2019	2020	Нормований показник
Коефіцієнт автономії	$k_a = BK/A$	0,169	0,097	0,164	$> = 0,5$
Коефіцієнт заборгованості	$k_{K3} = (ДЗ + ПЗ + ЗНВ + ДМП) / ЗК$	0,829	0,903	0,836	0,4-0,6
Коефіцієнт фінансової залежності	$k_{фз} = A/BK$	5,903	10,314	6,105	1,67-2,5
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	$k_{фс} = (BK + ДЗ) / A$	0,394	0,313	0,428	-
Коефіцієнт співвідношення зобов'язань і власного капіталу	$k_{пз} = (ДЗ + ПЗ + ЗНВ + ДМП) / BK$	1,326	2,233	1,610	0,7-0,9
Коефіцієнт фінансового левериджу	$k_{фл} = ДЗ / BK$	1,326	2,233	1,610	-

Продовження таблиці 2.2

Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$k_{нкд} = BK/(BK+ДЗ)$	0,430	0,309	0,383	0,6-0,7
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	$k_{звк} = (ОА-ПЗ)/ОА$	0,327	0,199	0,266	$\geq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власних засобів	$k_{м} = (ОА-ПЗ)/BK$	1,731	1,763	1,267	$> 0,1$

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Дані таблиці 2.2 вказують на повну розбіжність показників щодо нормованих значень по всіх коефіцієнтах. Коефіцієнт автономії показав, що підприємство не може вільно існувати без допомоги зовнішніх фінансів. Коефіцієнт фінансової залежності показав, що підприємство недоцільно використовує свої фінансові ресурси на кожную гривню власного капіталу.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами показав, що не відповідає нормованому показнику. Це свідчить про те, що без короткострокового та довгострокового капіталу компанія не зможе забезпечити безперебійний виробничо-збутовий процес. Щодо коефіцієнту маневреності власних засобів то показники кожного року в нормі. Позитивне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

За даними балансу була проаналізована ліквідність для ТДВ «Баштанський сирзавод». Згрупувавши активи підприємства за рівнем зниження їх ліквідності, а пасиви — за рівнем строкості погашення зобов'язань та порівнявши їх, результати отримані у (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз активів балансу ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 - 2020 рр.

Ранжування активів балансу	2018 (тис.грн.)	2019 (тис.грн.)	2020 (тис.грн.)	Ранжування пасивів балансу	2018 (тис.грн.)	2019 (тис.грн.)	2020 (тис.грн.)	Платіжний надлишок (+), нестача (—)			Рівень покриття зобов'язань (визначається ч/з відношення показників)		
								2018 тис.грн	2019 тис.грн	2020 тис.грн	2018, у %	2019, у %	2020, у %
I. Найліквідніші активи (A1)	23960	26292	27916	1. Негайні пасиви (П1)	211609	228680	161162	- 1876 49	- 2023 88	- 1332 46	11,3 %	11,5 %	17,32 %
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)	374768	414584	293261	2. Короткострокові пасиви (П2)	146768	184085	119399	2280 00	2304 99	1738 62	255,3 %	225,2 %	245,6 %
3. Активи, що повільно реалізуються (A3)	132079	74687	61222	3. Довгострокові пасиви (П3)	132829	130171	129264	-750	- 5548 4	- 6804 2	-	-	-
4. Активи, що важко реалізуються (A4)	60574	85666	107706	4. Постійні пасиви (П4)	100175	58293	80280	3960 1	- 2737 3	- 2742 6	165,4 %	68,0 %	74,5 %
Баланс	591381	601229	490105	Баланс	591381	601229	490105	—	—	—	—	—	—

Джерело: складено автором на основі розрахунків

З табл. 2.3 видно, що баланс ТДВ «Баштанський сирзавод» за звітний період не є ліквідним, оскільки не виконується умова $A1 \geq П1$ на початок і кінець звітного періоду. Різниця між найліквіднішими активами і

терміновими (негайними) пасивами досить суттєва: в кожному аналізованому році суттєва різниця, нестача на 2018 рік склала – 187 649 тис. грн., на 2019 – 202 383 тис. грн. та на 2020 рік склала – 133 246 тис. грн. Рівень покриття зобов'язань при цьому був 11,3% і 11,5% та 17,32% відповідно.

Умова $A2 \geq P2$ була виконана.

Умова $A3 \geq P3$ для підприємства не виконується, що свідчить про недостатній рівень його перспективної платоспроможності, про відсутність у підприємства необхідного обсягу запасів, товарів та інших активів, що повільно реалізуються.

Нерівність $A4 \leq P4$ виконується тільки на 2018 рік, що свідчить про достатню наявність власного капіталу у підприємства, а от починаючи з 2019 року по 2020 рік, рівність не виконується, що свідчить про недостачу у підприємства власного капіталу, який скеровується на формування оборотних активів.

Далі за даними балансу ТДВ «Баштанський сирзавод» можна побачити розрахований власний оборотний капітал, оцінити ліквідність та платоспроможність підприємства. Почнемо з власного оборотного капіталу, що зображений у таблиці 2.6.

Таблиця 2.4 – Власний оборотний капітал ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 – 2020 роки

Показники	2018 рік, тис. грн	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	Відхилення (+, —)			
				абсолютне, 2019 до 2018 року, тис. грн	абсолютне, 2020 до 2019 року, тис. грн	відносне, 2019 до 2018 року, %	відносне, 2020 до 2019 року, %
Оборотні активи	530 807	515563	382399	-15 244	-133164	97,13%	74,2%
Поточні зобов'язання	357 377	412765	280651	55 388	-132114	115,50%	68,0%
Власний оборотний капітал	100 175	58293	80280	-41 882	21987	58,19%	137,7%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як видно з табл. 2.4, за період 2018-2019 років оборотні активи мінімально зменшилися (на 15 244 тис. грн, та становив 97.13 %). А от з 2019 по 2020 значно зменшилися оборотні активи (на 133 164 тис. грн, та становив 74,2%). Це означає, що у ТДВ «Баштанський сирзавод» суттєво уповільнився оборот запасів, тобто знизилась ефективність її використання.

Далі можна побачити відносні показники ліквідності та платоспроможності ТДВ «Баштанський сирзавод» (таблиця 2.7).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 – 2020 рр.

Показник	2018 рік, тис. грн	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	Нормативне значення	Відхилення			
					абсолютне, 2019 до 2018 (тис.грн)	абсолютне, 2020 до 2019 (тис.грн)	відносне, 2019 до 2018 (%)	відносне, 2020 до 2019 (%)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06686	0,06370	0,09950	0.2 - 0.35	- 0,00316	0,03580	95,27 %	156,21 %
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,48114	1,24905	1,36298	1.0 - 3.0	- 0,23209	0,11393	84,33 %	109,12 %
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,11571	1,06810	1,14440	> 0.5 - 1	- 0,04760	0,07630	95,73 %	107,14 %

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Розрахунки показують, що тільки коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативному значенню, це свідчить про проблемний стан платоспроможності підприємства. А от коефіцієнти поточної ліквідності та швидкої ліквідності в рамках норми, що означає те, що підприємству вистачає ліквідних оборотних коштів для своєчасних розрахунків за зобов'язаннями.

Проаналізуємо основні показники ділової активності ТДВ «Баштанський сирзавод» у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ділової активності ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 – 2020 р.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, 2019 до 2018 (+.-)	Відхилення, 2020 до 2019 (+.-)
1	2	3	4	5	6
1. Вихідні дані для розрахунку показників					
1.1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1023765	997921	906986	-25844	-90935
1.2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	841091	886772	779093	45681	-107679
1.3. Середня вартість активів, тис. грн	591 381	601229	490105	9848	-111124
1.4. Середня вартість основних засобів, тис. грн	60 574	85666	107706	25092	22040
1.5. Середня вартість запасів, тис. грн	132 079	74687	61222	-57392	-13465
1.6. Середня вартість дебіторської заборгованості, тис. грн	99171	82342	84540	-16829	2198
1.7. Середня вартість кредиторської заборгованості, тис. грн	6203	11394	11660	5191	266
1.8. Середня вартість власного капіталу, тис. грн	100 175	58293	80280	-41882	21987
2. Показники ділової активності товариства					
2.1. Коефіцієнт оборотності активів (ряд. 1.1.: ряд. 1.3)	1,73	1,66	1,85	-0,07	0,19
2.2. Коефіцієнт оборотності основних засобів (ряд. 1.1 :ряд. 1.4)	16,90	11,65	8,42	-5,25	-3,23

Продовження таблиці 2.6

2.3. Коефіцієнт оборотності запасів (ряд. 1.1 : ряд. 1.5)	7,75	13,36	14,81	5,61	1,45
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (ряд. 1.1: ряд. 1.6)	10,32	12,12	10,73	1,80	-1,39
Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості (360 : ряд. 2.4), днів	34,87	29,70	33,56	-5,17	3,85
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (ряд. 1.1 : ряд. 1.7)	165,04	87,58	77,79	-77,46	-9,80
2.7. Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості, (360: ряд. 2.6), днів	2,18	4,11	4,63	1,93	0,52
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (ряд. 1.1 : ряд. 1.8)	10,22	17,12	11,30	6,90	-5,82

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як видно з наведених у табл. 2.6, результатів розрахунків, значення і динаміка більшості показників ділової активності оцінюються позитивно. Активи і окремі їх елементи (основні засоби, дебіторська заборгованість) зменшили та несуттєво збільшили свою оборотність. Збільшилась оборотність запасів (на 1,45).

Відрізнялися у звітному періоді значення коефіцієнтів оборотності дебіторської й кредиторської заборгованостей (на 1,39 та 9,8 відповідно). Це свідчить про покращення платіжної системи підприємства. Зменшився коефіцієнт оборотності власного капіталу (на 3,13), бо середня вартість власного капіталу підприємства в звітному періоді значно збільшилась (на 21 987 тис. грн). Основними факторами, що спричинили зниження ділової активності підприємства, були: суттєве зменшення (на 90 935 тис.грн) обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) при одночасному зменшенню собівартості (на 107 733 тис. грн).

Також можна розглянути показники рентабельності підприємства, які зображують відносну прибутковість підприємства з різних позицій і групуються згідно з інтересами учасників економічного процесу. Можливі зіставлення прибутку з факторами, які на нього впливають, формують множину показників

рентабельності. Показники рентабельності підприємства ТДВ «Баштанський сирзавод» зображені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7. Показники рентабельності підприємства ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	2018	2019	2020	Нормативне значення
Рентабельність виробництва	2,86%	-1,67%	3,06%	-
Рентабельність власного капіталу	17,42%	-18,72%	34,37%	-
Рентабельність продажу	0,03	-0,02	0,02	> 0,3
Коефіцієнт рентабельності активів	0,048	-0,025	0,044	> 0,14

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Дивлячись на розрахунки в таблиці 2.7 видно, що жоден з показників не відповідає нормативним значенням. Коефіцієнт рентабельності активів показує, що власний капітал та довгострокові зобов'язання використовуються неефективно. Рентабельність виробництва та власного капіталу свідчать про поступове зменшення ефективності використання цих засобів за аналізований період.

На рисунку 2.1 відображена динаміка змін рентабельності продажу в залежності до чистого прибутку та чистої виручки підприємства за 2018 – 2020 роки.

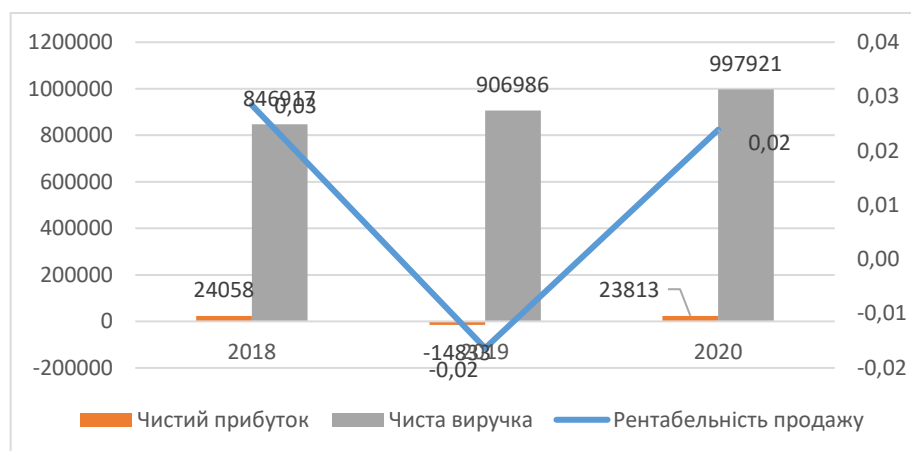

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни рентабельності продажу ТДВ «Баштанський сирзавод»

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Таким чином у параграфі 2.2 були проаналізовані абсолютні та відносні показники фінансово-економічного стану ТДВ «Баштанський сирзавод». Можна побачити, що загальна вартість активів підприємства впала на 111 124 тис. грн. Перш за все, це було пов'язано з зменшенням оборотних активів підприємства. Величина основних засобів у період з 2018 до 2020 року збільшилась на 22 040, що свідчить про відносно належний стан інвестиційної діяльності підприємства. В аналізованому періоді власний капітал продовжував відставати в структурі фінансових ресурсів підприємства, але починаючи з 2020 року, він зріс на 21 987 тис.грн. А це означає, що у підприємства потроху повертається наявність власних засобів для підвищення власної фінансової незалежності.

Спостерігається зменшення інших довгострокових зобов'язань з 132 829 тис. грн. до 130 171 тис. грн. у 2018-2019 роки та 130 171 тис. грн. до 129 624 тис. грн. у період 2019 – 2020 років відповідно. Отже, спостерігається мінімальне зростання позикових засобів підприємства, а саме довгострокових зобов'язань.

За звітний період покращилося становище власного оборотного капіталу (зріс на 21 987 тис. грн та склав 137,7 %). Це означає, що у ТДВ «Баштанський сирзавод» покращились умови виконання поточних зобов'язань, підвищився рівень його ліквідності та платоспроможності. Показники рентабельності свідчать про поступове зменшення ефективності використання цих засобів за аналізований період.

2.3 Оцінка ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Загалом, оцінка ефективності виробництва свідчить про певний процес вимірювання очікуваного чи досягнутого рівня ефективності діяльності

підприємства, який методологічно пов'язаний, перш за все, з визначенням відповідного критерію та формуванням відповідної системи показників.

Проблема оцінки ефективності виробництва посідає важливе місце в системі аналізу діяльності підприємства. Вона займає ключове положення в економічній теорії та практиці. Загальне поняття ефективності є досить широким і вживається в найрізноманітніших галузях.

А.В. Шегда зазначає, що термін «ефект» у перекладі з латинської означає «результат». Отже, категорія «ефективність» інтерпретується як «результативність». Термін «ефект» має значення результату, наслідку зміни стану певного об'єкта, зумовленої дією зовнішнього або внутрішнього фактора. Фактично оцінка ефективності виробництва підприємства полягає в визначенні його результатів [23].

І.Н. Герчикова вважає, що доцільно оцінювати ефективність відносно реальних витрат виробництва. При цьому, автор наголошує, що ефективність слід визначати по рентабельності активів, власного і позикового капіталів [24].

Виходячи з пункту 1.3, де були обрані головні показники для оцінки ефективності виробництва. Кожен з цих показників був порахований та отриманий відповідний результат, який зображений в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Динаміка показників ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	Роки			Зміна			
	2018	2019	2020	абсолютне, 2019 до 2018 року, тис. грн	абсолютне, 2020 до 2019 року, тис. грн	відносне, 2019 до 2018 року, %	відносне, 2020 до 2019 року, %
Рентабельність виробництва	2,86%	-1,67%	3,06%	-4,53%	4,73%	-58,48%	-182,73%
Витрати на одиницю товарної продукції	32,37	33,34	30,57	0,97	-2,77	103,01%	91,68%

Продовження таблиці 2.9

Коефіцієнт плинності кадрів	2,02%	2,48%	6%	0,005	0,03	122,98%	228,97%
Коефіцієнт ефективності використання робочого часу	84,40%	84,40%	84,46%	0,00%	0,06%	100,00%	100,07%
Фондовіддача основних засобів	18,00	13,92	9,60	-4,08	-4,31	77,31%	69,01%
Рентабельність основних засобів	44,91%	-17,82%	22,54%	-62,73%	40,36%	-39,68%	-126,48%
Коефіцієнт оборотності ОЗ	16,90	11,65	8,42	-5,25	-3,23	68,92%	72,29%
Тривалість одного обороту ОЗ	21,30	30,90	42,75	9,60	11,85	145,09%	138,33%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Виходячи із проведених розрахунків можна сказати, що показник рентабельності виробництва показав, що підприємство за аналізовані роки отримує мінімальний прибуток, окрім 2019 року, в якому спостерігався збиток в розмірі 14 833 тис. грн або 1.67%.

Коефіцієнт ефективності використання робочого часу показав, що на підприємстві майже повністю використовується час з урахуванням всіх можливих витрат. Фондовіддача основних засобів показала, скільки продукції вироблено та скільки надано послуг на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основні засоби. Це вказує на те, що підприємство не дочить ефективно управляє своїми оборотними активами.

А от оборотність основних засобів за аналізований період свідчить про поступове уповільнення оборотності. Тобто починаючи з 2018 року, тривалість одного обороту ОЗ була 21 день, на 2020 рік тривалість складає 43 дні.

2.4 Кореляційно-регресійний аналіз ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

При аналізі даних одним із ключових питань є виявлення взаємозв'язку між параметрами, а саме функціональної залежності між результуючою та факторними ознаками. Залежність однієї випадкової величини від значень іншої або інших випадкових величин називається регресійною залежністю або регресією. Аналітичний вигляд такої залежності називається рівнянням регресії [25].

Етапи пошуку залежності:

- 1) встановлення значимості зв'язків;
- 2) знаходження аналітичного вигляду залежності.

Перший етап – кореляційний аналіз – виявлення кореляційної залежності.

Кореляція – характеризує силу взаємозв'язку між ознаками. Якщо досліджується взаємозв'язок між двома ознаками кореляція – парна, між багатьма – множинна.

Потрібно розуміти, що наявність кореляційного зв'язку не завжди свідчить про наявність причинно-наслідкового зв'язку.

Другий етап – регресійний аналіз. Кореляцію і регресію прийнято розглядати у сукупності – кореляційно-регресійний аналіз.

Коефіцієнт кореляції – показник, який використовують для вимірювання щільності зв'язку між результативним фактором і факторами у кореляційно-регресійній моделі. За абсолютною величиною коефіцієнт кореляції коливається в межах від -1 до +1. Чим ближчий цей показник до 0, тим менший зв'язок, чим ближчий він до ± 1 – тим зв'язок тісніший. Знак «плюс» при коефіцієнті кореляції означає прямий зв'язок між ознаками x і y , знак «мінус» – обернений [27]

Регресія – це функціональна залежність між факторами і умовним математичним сподіванням результату, яка будується з метою її прогнозування для фіксованих значень незалежних факторів [27]

Рівняння регресії має такий вигляд:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots + a_{n-1}x_{n-1} + a_nx_n, \quad (2.1)$$

де y – результативний фактор;

$x_1, x_2, x_3, \dots, x_{n-1}, x_n$ – фактори впливу;

$a_1, a_2, a_3, \dots, a_{n-1}, a_n$ – коефіцієнти рівняння регресії;

a_0 – вільний член рівняння регресії.

Показником результату ефективності діяльності було обрано чистий дохід (виручка від реалізації товарів, робіт, послуг) тис. грн. (y), тому що він є одним із основних показників діяльності підприємства. А факторами що мають на нього вплив: [26]

x_1 – собівартість, тис. грн.;

x_2 – витрати на збут, тис. грн;

x_3 – фінансові витрати витрати тис. грн;

Дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу взяті з фінансової звітності підприємства (додаток А) та представлені у таблиці 2.12. Собівартість прямим чином впливає на дохід підприємства від реалізації продукції. Витрати на збут також впливають на чистий дохід, адже вони прямо впливають на реалізацію продукції підприємством.

Таблиця 2.12 – Дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	Рік					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	581 527	664 735	846 917	1023765	997 921	906 986
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	488 425	524 444	681 707	841 091	886 772	779 039
Витрати на збут, тис. грн	50 563	56 239	74 590	89 725	38 210	33 690

Продовження таблиці 2.12

Фінансові витрати, тис. грн	23 922	17 141	17 642	33 984	59 523	44 749
-----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Джерело: створено автором на основі розрахунків.

Для даного аналізу було взяти дані за 2015-2020 роки. Всі фактори повинні бути лінійно незалежні, проте в той же час кожен повинен пояснювати вплив на результативний показник. Щоб перевірити цих передумов необхідно за допомогою MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Кореляція») та попарно розрахувати коефіцієнти кореляції, як між факторами, так і між фактором і результативним показником. Матриця парних коефіцієнтів кореляції представлена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Результати кореляційного аналізу прибутковості ТДВ «Баштанський сирзавод»

	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	Собівартість реалізованої продукції	Витрати на збут	Фінансові витрати
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	1			
Собівартість реалізованої продукції	0,984430226	1		
Витрати на збут	0,176486629	0,024626548	1	
Фінансові витрати	0,67528796	0,791512952	-0,519224554	1

Джерело: створено автором на основі розрахунків.

Щоб оцінити тісноту зв'язку між досліджуваними ознаками використовується шкала Чеддока, результати наведено у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Характеристика тісноти зв'язку чистого доходу із факторними ознаками

	Собівартість реалізованої продукції	Витрати на збут	Фінансові витрати
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	Дуже тісний	Практично відсутній	Помітний

Джерело: створено автором на основі розрахунків.

Згідно матриці парних коефіцієнтів кореляції можна судити про тісноту зв'язку факторів з результативним показником і між собою. З таблиці видно, що дуже тісний взаємозв'язок існує між чистим доходом та собівартістю реалізованої продукції. Між чистим доходом та фінансовими витратами існує помітний взаємозв'язок. Виходячи з аналізу визначено, що доцільно виключити з початкової моделі такий чинник, як витрати на збут, оскільки між ним та чистим доходом зв'язок практично відсутній. Перевага надається собівартості реалізованої продукції та фінансовим витратам за рахунок того, що їх вплив є більш значним.

Важливим етапом побудови рівняння множинної регресії є відбір і подальше включення факторних ознак. Складність формування моделі множинної регресії полягає в тому, що багато факторних ознак знаходяться в залежності одна від іншої. Тісна залежність між факторними ознаками, включеними в модель, носить назву мультиколінеарність.

Результати кореляційного аналізу свідчать про те, що мультиколінеарність наявна.

Наступним етапом є проведення регресійного аналізу. Для його проведення використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Регресія»), результати представлені у таблицях 2.15 – 2.16.

Таблиця 2.15 – Регресійна статистика

Показник	Значення
1	2
Множинний R	0,999002442
R-квадрат	0,998005879
Нормований R-квадрат	0,996676465
Стандартна помилка	10335,77552

Джерело: складено автором на основі розрахунків.

Нормований коефіцієнт детермінації становить 0,9960. Це свідчить про те, що факторні ознаки спричиняють зміну результативності на 99,6%.

Таблиця 2.16 – Результати дисперсійного аналізу

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>
Регресія	2	1,6E+11	8,02E+10	750,71	8,9E-05
Залишок	3	3,2E+08	1,07E+08		
Всього	5	1,61E+11			

Джерело: складено автором на основі розрахунків.

Наступним кроком порівнюємо отримані дані з табличним критерієм Фішера $f^* = 750,71 > f_{\text{табл.}} = 8,9E-05$. Отже, за результатами отримана модель є надійна, рівняння регресії значиме на 95%, а вплив випадкових факторів відсутній.

Таблиця 2.17 – Результати регресійного аналізу

	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значення</i>	<i>Нижнє 95%</i>	<i>Верхнє 95%</i>
Чистий дохід	20628,15	22620,53	0,91	0,43	- 51360,48108	92616,78953
Собівартість виробництва продукції	1,30	0,05	28,55	0,00	1,15948896	1,450355965
Фінансові витрати	-2,97	0,45	-6,59	0,01	-4,39996768	-1,53543012

Джерело: складено автором на основі розрахунків

За результатом регресійного аналізу, показники Р-значення менше 0,5 то коефіцієнти є ненульовими, а тому факторні ознаки частково впливають на результативну.

Далі використовується оцінка статистичної значимості параметрів регресії, $t_{\text{табл}} (1-0,95; n-m-1) = 2,571$. Якщо значення t-статистики менші за $t_{\text{табл}}$, то параметри формуються випадково, якщо більше – визначається статистична значущість параметрів.

Таким чином, параметр a_1 (собівартість реалізованої продукції) є статистично значимим, а параметр a_2 (фінансові витрати) є випадковими.

Надійні інтервали для параметрів лінії регресії:

$$0,16 \leq a_1 \leq 1,45;$$

$$-4,4 \leq a_2 \leq 1,53.$$

Завершальним етапом кореляційно-регресійного аналізу є інтерпретація рівнянь, що починається зі з'ясування того, як кожен факторний ознака впливає на величину результативної ознаки. Знаки коефіцієнтів регресії говорять про характер впливу на результативну ознаку. Так, в нашому випадку збільшення значень адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат та фінансових витрат призводить до збільшення чистого доходу підприємства.

Рівняння лінійної регресії представлено наступним чином:

$$y = 20628,15 + 1,30x_1 - 2,97x_2$$

Аналізуючи отриману модель, можна сказати, що при збільшенні собівартості реалізованої продукції на одиницю, чистий дохід підприємства збільшується на 1,30 од. При збільшенні фінансових витрат на одиницю, чистий дохід зменшується на 2,97 од.

Для того щоб проаналізувати як факторні ознаки впливатимуть на зміну результуючої, за відсутності впливу інших факторів, використовується коефіцієнт еластичності:

$$\varepsilon_i = \alpha_i \frac{\bar{x}_i}{\bar{y}}, i = \overline{1,4}.$$

Так, $\varepsilon_1 = 1,39$, $\varepsilon_2 = -3,18$,

Отже, при збільшенні собівартості реалізованої продукції на 1%, чистий дохід підприємства збільшиться на 1,39 %. При збільшенні фінансових витрат на 1%, чистий дохід зменшується на 3,18%.

Як висновок можна сказати, що у результаті дослідження було визначено, що найбільший вплив на результативний показник – чистий дохід від реалізації має собівартість продукції. Фінансові витрати мають тісний зв'язок з результативною ознакою, проте є випадковою величиною. Проте між чистим доходом та витратами на збут зв'язок практично відсутній, тому його було доцільно виключити.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу була здійснено хаарктеристику підприємства ТДВ «Баштанський сирзавод». Сфера діяльності підприємства - виробництво продуктів, надання послуг. Було визначено, що головною задачею управління компанією та сформованої організаційної структури є організація ефективного прибуткового функціонування підприємства.

Далі були проаналізовані абсолютні та відносні показники фінансово-економічного стану ТДВ «Баштанський сирзавод». Можна побачити, що загальна вартість активів підприємства впала на 111 124 тис. грн. За звітний період покращилося становище власного оборотного капіталу (зріс на 21 987 тис. грн та склав 137,7 %). Це означає, що у ТДВ «Баштанський сирзавод» покращились умови виконання поточних зобов'язань, підвищився рівень його ліквідності та платоспроможності. Показники рентабельності свідчать про поступове зменшення ефективності використання цих засобів за аналізований період.

Для оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства використовують ряд підходів, що передбачають аналіз певної групи показників. До них відносяться: Рентабельність виробництва, витрати на одиницю товарної продукції, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, фондovіддача основних засобів, рентабельність основних засобів, коефіцієнт оборотності ОЗ та тривалість одного обороту ОЗ. Всі ці показники були проаналізовані в останньому параграфі та показали, що показник рентабельності виробництва показав, що підприємство за аналізовані роки отримує мінімальний прибуток, окрім 2019 року, в якому спостерігався збиток в розмірі 14 833 тис. грн або 1,67% тобто працює в належному стані.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗІ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТДВ БАШТАНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

3.1 Напрями підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

В другому розділі дипломної роботи було проаналізовано ряд фінансово-економічних показників та була оцінена ефективність виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод». Щодо показників, які описують фінансово-економічний стан та оцінюють ефективність виробництва можна віднести такі:

- Рентабельність виробництва
- Коефіцієнт автономії
- Коефіцієнт фінансової залежності
- Коефіцієнт плинності кадрів
- Рентабельність основних засобів

Дані коефіцієнти пораховані в Таблиця 2.9 Динаміка показників ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод» та Таблиця 2.2 – Аналіз показників фінансової стійкості ТДВ «Баштанський сирзавод» за 2018 - 2020 р.

Виходячи з розрахунків, які були проведені в розділі 2, можна дійти висновку, що в порівнянні з 2019 роком, 2020 рік став втішним для підприємства, адже в 2019 році показник рентабельності виробництва складав -1,67%, а в 2020 склав 3,06%, що свідчить про покращення ефективності виробництва. Витрати на одиницю товарної продукції також скоротилась на 9% в порівнянні з 2019 роком.

Проте існує зворотня сторона, коефіцієнти автономії та фінансової незалежності показали, що ТДВ «Баштанський сирзавод» не має змоги профінансувати більшість своїх активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт плинності кадрів показав, що на підприємстві існує постійне скорочення кадрів, в порівнянні з 2019 роком, коефіцієнт зріс на 228%. Щодо

рентабельності основних засобів, 2020 рік став позитивним та показник зріс на 126%.

З огляду на проблему з низьким рівнем автономії можна запропонувати залучення додаткових коштів за рахунок отримання кредиту в банківській установі або налагодження співпраці з інвестором. Що буде реалізовано за рахунок важливості молочної галузі в країні та «гарного імені», що допоможе зацікавити та підвищить довіру до підприємства. Це своїм чином надасть додаткові кошти, які можна спрямувати на покращення становища підприємства та підвищити ефективність виробництва.

Другим фактор є позитивним, адже зріс рівень рентабельності продукції, що дозволило підприємству отримати прибуток у 2020 році. За рахунок цього підприємство має змогу розподілити кошти на розвиток підприємства.

Останнім фактором є постійне скорочення персоналу, що є проблемою для підприємства, адже існує постійна плінність, що може уповільнити обсяги та ефективність виробництва. Але скорочення персоналу може бути й позитивним фактором, адже із скороченням персоналу зменшується і фонд оплати праці, що може знизити собівартість продукції відповідно.

Із запропонованих вище заходів було обрано два, а саме:

- Скорочення персоналу
- Перерозподіл отриманого прибутку

Перший захід був обраний, оскільки скоротивши кількість персоналу, підприємство скоротить витрати на фонд оплати праці та цим самим, зможе зменшити собівартість продукції, що ефективно вплине на майбутні показники доходності та ефективності виробництва.

Другий захід був обраний через те, що маючи прибуток за 2020 рік, підприємство матиме змогу оновити виробничі потужності, тобто закупівля нового обладнання, що підвищить ефективність виробництва, знизить майбутні витрати та

компенсує звільнення певної кількості працівників за рахунок автоматизації виробництва продукції.

Як висновок можна сказати, що спираючись на розраховані показники фінансово-економічного стану та оцінці ефективності виробництва в розділі 2, було розглянуто ряд проблем та покращень, що послідувало обранню двох заходів для підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод», а саме:

- За рахунок скорочення персоналу та зменшення фонду оплати праці, знизити цим самим собівартість продукції
- За рахунок перерозподілу прибутку, зробити закупівлю обладнання та покращити ефективність виробництва за рахунок автоматизації виробничого процесу та збільшення обсягу виробництва.

3.2 Обґрунтування доцільності пропозицій спрямованих на підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Для підвищення ефективності виробництва на ТДВ «Баштанський сирзавод» потрібно оновити застаріле обладнання, яке має значний ступінь зносу, на новіше, більше ефективніше та продуктивне, що матиме кращі технічні характеристики та забезпечить покращену якість продукції, що виробляється підприємством. Покращена якість продукції поліпшить попит на продукцію, покращить фінансові результати. За рахунок цього можна знизити собівартість продукції.

- 1) Першим етапом буде заміна резервуару для пастеризації. Показники ефективності резервуару для пастеризації показані в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Ефективність резервуару для пастеризації на ТДВ «Баштанський сирзавод»

Обладнання	Робочий об'єм, мЗ	Потужність, кВт	Габарити			Ціна придбання (або первісна вартість), тис.грн	Зміна, робочого об'єму		Зміна, потужності	
			довжина, мм	ширина, мм	висота, мм		Абсолютна	Відносна	Абсолютна	Відносна
Резервуар для пастеризації Я1 - ОСВ - 3	2,5	1,3	1735	1535	2750	115	3,5	240%	0,75	200%
Резервуар для пастеризації РЧ - ОТН - 6	6	1,1	2520	2338	4380	220				

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як видно з таблиці 3.1, ефективність оновлення даного обладнання буде колосальною, адже показник робочого об'єму зріс на 240%, так, це відбудеться за рахунок збільшення споживання потужності на 200%, що відповідно компенсує ці витрати. Це свідчить про відповідне зростання ефективності виробництва.

- 2) Другим етапом буде заміна застарілого центробіжного насоса на більш новітній та ефективний Насос НЦМ-25. Старий центробіжний насос буде списано з використання.

В таблиці 3.2 будуть порівняні технічні характеристики даного обладнання.

Таблиця 3.2 – Порівняльна характеристика центробіжного насоса та НЦМ-25 насоса

Обладнання	Маса, кг	Потужність, кВт	Напор, м	Обороти, об/год	Продуктивність, л/год	Ціна придбання (або первісна вартість), тис.грн	Зміна продуктивності	
							Абсолютна	Відносна
Центробіжний насос ОНЦ 1	118	4	15	150	350	150	150	143%
Насос НЦМ-25	380	4	25	220	500	420		

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Далі буде розглянута амортизація та витрати на устаткування. Термін служби насоса НЦМ-25 20 років, коли у центробіжного насоса всього лише 5 років. За рахунок такої заміни, зросте обсяг виробництва продукції на 20%. Для реалізації даного оновлення, підприємства ТДВ «Баштанський сирзавод» матиме наступні витрати:

Одноразові:

- Придбання насоса НЦМ-25 - 420 тис. грн.
- Монтаж та встановлення насоса НЦМ-25 – 5% від вартості

Щорічні:

- Амортизація нараховується за прямолінійним методом
- Витрати на щорічне обслуговування (ремонт та інші витрати – 30% від амортизації)

Спираючись на фінансовий результат 2020 року, ТДВ «Баштанський сирзавод» отримав прибуток в розмірі 23 813 тис. грн., саме тому доцільним буде оновити обладнання за власний рахунок. Для цього порахуємо загальну суму витрат на заміну обладнання:

$$\text{Сум} = \text{Вд} + \text{Вп} + \text{Вм},$$

де Вд – витрати на демонтаж старої техніки;

Вп – витрати на придбання нової техніки;

Вм – витрати на монтаж нової техніки.

$$\text{Сум} = 10\,500 + 420\,000 + 21\,000 = 451\,500.$$

На заміну насосу піде 451,5 тис. грн.

Також потрібно порахувати амортизацію та щорічне обслуговування, розрахунок зображений в таблиці 3.3, розрахунок йде на рік. Формула розрахунку амортизації за прямолінійним методом має наступний вигляд:

$$A = (\text{первісна вартість} + \text{ліквідаційна вартість}) / \text{термін корисного використання},$$

A – амортизація;

Таблиця 3.3 – Амортизаційні витрати на обладнання за прямолінійним методом

Показник	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Термін корисного використання	Амортизація	Зміна	
					відносна	абсолютна
Центробіжний насос	150 000	15 000	5	27000	-8100	70%
Насос НМЦ-25	420 000	42 000	20	18900		

Джерело: складено автором на основі розрахунків

За результатами таблиці 3.3 видно, що амортизація та щорічні витрати на центробіжний насос складають 27 тис. грн та вищі на 8,1 тис. грн або 70% ніж витрати на насос НЦМ-25.

Далі можна порахувати суму амортизаційних та витрат на щорічне обслуговування, розрахунок йде за рік:

Щорічне обслуговування для насосу НМЦ-25 складе:

$$\text{Сум} = A + B_o,$$

де A – амортизація;

Во – витрати на щорічне обслуговування.

$$\text{Сум} = 18\,900 + 5\,670 = 24\,570.$$

Сума витрат насосу НМЦ-25 склала 24,57 тис. грн.

Для порівняння буде розраховано сумму амортизації та щорічних витрат для центробіжного насосу:

$$\text{Сум} = 27\,000 + 8\,100 = 35\,100.$$

Далі буде складена прогнозна сума витрат на реалізацію обраного напрямку підвищення економічної ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод» (таблиц. 3.4)

Таблиця 3.4 – Прогноз витрат за напрямком зниження собівартості продукції ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Загалом
Витрати на демонтаж	10 500					10 500
Витрати на придбання	420 000					420 000
Витрати на монтаж	21 000					21 000
Амортизація	18 900	18 900	18 900	18 900	18 900	94 500
Щорічне обслуговування	5 670	5 670	5 670	5 670	5 670	28 350
Сума	476 070	24 570	24 570	24 570	24 570	574 350

Джерело: складено автором на основі розрахунків

За рахунок даних напрямків, вдасться втілити можливість підвищення ефективності виробництва на підприємстві ТДВ «Баштанський сирзавод» за рахунок зменшення собівартості продукції та підвищення обсягу виробництва які будуть прораховані в пункті 3.3. Це вдасться зробити за рахунок нового обладнання, яке створить можливість для зниження амортизаційних відрахувань та витрат на технічне обслуговування. Прогозовано, що найбільші витрати будуть в перший рік роботи обладнання, тобто 2021, а починаючи за 2022 до 2025 витрати складатимуть 24 570 грн.

Другим дієвим методом, як вже було обрано, стало скорочення персоналу підприємства з 458 до 445 осіб. Планується звільнення працівників виробничого цеху. Це вдасться зробити за рахунок купівлі нового обладнання, що автоматизує

процес виробництва продукції та компенсує цим самим скорочення чисельності персоналу ТДВ «Баштанський сирзавод». Що відповідно дозволить підвищити ефективність виробництва за рахунок зниження собівартості продукції.

За законодавством України працівникові виплачується вихідна допомога у разі розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу при припиненні повноважень посадових осіб працівнику належить вихідна допомога у розмірі не менше ніж місячний середній заробіток [33]:

- розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу при змінах в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників (п. 1 ст. 40 КЗпП) [33].

Обсяги виплат вихідної допомоги звільненим працівникам зображені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Обсяги виплат вихідної допомоги звільненим працівникам ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	2020	2021	Відхилення 2020 до 2019	
			абсолютна, грн	відносна, %
Середньооблікова кількість робітників (осіб)	458	445	-13	97%
Середня заробітна плата, грн	12064,57	12484,28	419,71	103%
Виплата допомоги при звільненні на 1 людину	-	12484,28	-	-
Сума пвиплат при звільненні 13 робітників	-	162295,6	-	-

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Для визначення підвищення ефективності виробництва шляхом скорочення чисельності персоналу, був проведений аналіз, який показаний в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Показники підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

Показник	2019	2020	2021	Відхилення 2020 до 2019		Відхилення 2021 до 2020	
				асболютна, грн	відносна, %	асболютна, грн	відносна, %
Середньооблікова кількість робітників (осіб)	484	458	445	-26	95%	-13	97%
Фонд оплати праці (тис. грн)	58 392,50	57 178,00	55 555,04	-1214,5	98%	-1 622,956332	97%
Середня заробітна плата, грн	12064,57	12484,28	12484,28	419,7133603	103%	0	100%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як можна побачити з таблиці, за рахунок скорочення кількості працівників, підприємству вдасться зменшити фонд оплати праці на 1 622 тис. грн. Це позитивно відобразиться на собівартості продукції та підвищить ефективність виробництва.

3.3 Розрахунок витрат на реалізацію заходів спрямованих на зростання ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

За рахунок використання нового обладнання можна збільшити обсяги виробництва продукції та відповідно знизити витрати. На 2020 рік підприємство може виготовити 19 422 тонни продукції. Витрати на виробництво складають 779039 тис. грн.

Збільшення обсягу виробництва продукції зображено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Порівняння обсягу виробництва 2020 - 2021 роки

Показники	Факт, тонн	Зміна	
		Абсолютна, тонн	Відносна, %
Обсяг реалізованої продукції 2020 рік	19 422	3 884	120%
Обсяг реалізованої продукції після оновлення обладнання	23306,4		

Джерело: складено автором на основі розрахунків

За рахунок впровадження нової техніки обсяг виробництва продукції збільшиться на 20% та складе 23 306 тонн (120%) в порівнянні з 2020 роком. Собівартість нараховується способом прямого розрахунку.

У 2020 році собівартість 1 тонни продукції складала:

$$\text{Собівартість 1 т.} = \frac{B_T}{B_{\Pi}} * 1000,$$

де B_T – вартість виготовленої продукції (тис. грн)

B_{Π} – виготовлена продукція (т)

$$\text{Собівартість 1 т.} = \frac{779039}{19422} * 1000 = 40\,111 \text{ грн.}$$

Витрати на виготовлення 1 тонни продукції в 2020 році показані в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Калькулювання вартості виробництва 1 тонни в 2020 році

№	Склад витрат	Сума, грн	% від загальної собівартості
1	Сировина	22462,2	56,0%
2	Основні матеріали	1002,8	2,5%
3	Допоміжні матеріали	481,3	1,2%
4	Тара	1243,4	3,1%
5	Паливо, енергія	2005,6	5,0%
6	Фонд оплата праці	2807,8	7,0%
7	Нарахування на ФОП	681,9	1,7%
8	Амортизація	2266,3	5,7%
9	Загальновиробничі витрати	1083,0	2,7%
10	Адміністративні витрати	681,9	1,7%
11	Витрати на збут	5374,9	13,4%
12	Разом	40 111	100,0%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Зробивши аналіз таблиці видно, що найбільшу частку становлять сировина 56% та витрати на збут – 13,4%. Після залучення насосу НЦМ-25 витрати на амортизацію зменшились на 8 100 грн. Загальновиробничі витрати зменшились на 2 430 грн.

Витрати на амортизацію на 1 тонну продукції будуть становити:

$$2266,3 - 1,25 = 2265,5 \text{ грн.}$$

Загальновиробничі витрати на 1 т. продукції будуть становити:

$$1083 - 0,47 = 1082,53 \text{ грн.}$$

За результатами розрахунків витрати на виробництво однієї тонни продукції зменшаться на 1,72 грн.

За рахунок нової техніки підприємство вироблятиме на 20% більше продукції. Так як збільшиться обсяг виробництва то час виготовлення продукції зменшиться, собівартість продукції також знизиться, підприємство буде виготовляти $19\,422 * 1,2 = 23\,306$ тонн. Це на 3 884 тонни більше, ніж минулого року.

За рахунок зниження чисельності персоналу на підприємстві на 13 осіб. Фонд оплати праці на 1 т. продукції знизиться на:

$$O_{\text{пз}} / \Phi_{\text{оп}} ,$$

де Опз – оплата праці на звільнених робітників;

Фоп – фонд оплати праці.

$$1\,622 / 55\,555 = 2,91\%.$$

Собівартість однієї тонни продукції після скорочення кількості працівників розрахована в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Собівартість продукції після скорочення кількості робітників та зменшення витрат на амортизацію і технічні витрати

№	Склад витрат	Сума, грн	% від загальної собівартості
1	Сировина	22465,2	56,3%
2	Основні матеріали	1002,8	2,5%
3	Допоміжні матеріали	481,3	1,2%

Продовження таблиці 3.7

4	Тара	1243,4	3,1%
5	Паливо, енергія	2005,6	5,0%
6	Фонд оплати праці	2725,6	6,8%
7	Нарахування на ФОП	545,0	1,4%
8	Амортизація	2265,5	5,7%
9	Загальновиробничі витрати	1082,53	2,7%
10	Адміністративні витрати	681,9	1,7%
11	Витрати на збут	5374,9	13,5%
12	Разом	39 874	100,0%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Зробивши аналіз таблиці 3.8 маємо змогу зробити висновок, що після того, як скоротилася чисельність працівників на 13 осіб, собівартість стане 39 874 грн., що на 1,08% менше, ніж собівартість, яка була в 2020 році. Собівартість 1 тонни продукції склала 39 874 грн. після скорочення чисельності персоналу. Тобто за рахунок оновлення обладнання, що підвищило обсяг виробництва на 3 884 тонни та відповідного зменшення собівартості продукції, шляхом нового обладнання та скороченню чисельності персоналу вдалося зменшити собівартість на 1,08%.

3.4 Оцінка економічної ефективності заходів з підвищення ефективності виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод»

За рахунок того, що було оновлене обладнання дозволило підприємству підвищити обсяг виробництва продукції та зменшити відповідно технічні витрати та амортизацію.

Відповідно до цього, можна розглянути резерви для зростання прибутку підприємства шляхом зростання обсягу реалізації продукції, зниженню її собівартості та відповідне зростання рентабельності виробничої діяльності підприємства.

По-перше, потрібно розрахувати резерв росту обсягу продукції за такою формулою:

$$P \uparrow P_{vPP} = \uparrow VPP_i * P_{\phi i}^{ед}$$

При наявному на 2020 рік устаткуванні та рівню організації виробництва, обсяг виробництва складав 19 422 тонни, резерв буде складати:

$$23\,306 - 19\,422 = 3\,884 \text{ тонни}$$

У 2020 році сума прибутку на 1 тонну продукції склала:

$$28\,813 / 19\,422 = 1,48 \text{ тис. грн}$$

Резерв прибутку складе:

$$3\,884 * 1,48 = 5\,748,3 \text{ тис. грн.}$$

По-друге, потрібно переглянути резерв собівартості та збільшити його на можливий обсяг продажів продукції. Розрахунки показали, що можливо знизити собівартість на 237 грн.

Прибуток зросте на:

$$П = СБн * Рп ,$$

де П – прибуток;

СБн – різниця між собівартістю.

$$237 * 23\,306 = 5\,523 \text{ тис. грн.}$$

Узагальнення результатів зображено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Підсумок резервів збільшення прибутку

Джерело резервів	Підвищення прибутку, тис. грн
Збільшення обсягу виробленої продукції	5 748
Зниження собівартості продукції	5 523
Разом	11 271

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Після введення нової техніки, збільшення обсягу виробленої продукції та зниження кількості працівників підприємство може отримати прибуток в розмірі 11 271 тис. грн.

Далі можна розрахувати рівень рентабельності. Резерв підвищення рівня рентабельності можна розрахувати за формулою:

$$PR = ((906986+11271)/(23306*39,8)*100)-(906986/(19422*40,1)*100) = 1,19 \%$$

$$PR = 1,19 \%$$

Проведені розрахунки показали доцільність впровадження даних заходів тому, що рентабельність виробничої діяльності може збільшитись на 1,19%.

За рахунок оновлення обладнання, яке знизило амортизацію та технічні витрати, а також зменшенню чисельності працівників на 13 осіб, підприємство має змогу збільшити прибуток на 11 271 тис. грн.

Тож зміна фінансових результатів ТДВ «Баштанський сирзавод» після впровадження запропонованих заходів щодо зростання ефективності виробництва зображена в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 – Прогнозований звіт про фінансові результати ТДВ «Баштанський сирзавод», тис. грн

Стаття	2020	2021 (прогнозований рік)	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	906986	906986	0	100,00%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	779039	774432	-4607	99,41%
Валовий: прибуток	127 947	132 554	4607	103,60%
Інші операційні доходи	1652	1652	0	100,00%
Адміністративні витрати	15 361	15 361	0	100,00%
Витрати на збут	33 690	33 690	0	100,00%
Інші операційні витрати	11 756	11 756	0	100,00%
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	68 792	73 399	4607	106,70%
Інші фінансові доходи	640	640	0	100,00%
Інші доходи	83	83	0	100,00%
Фінансові витрати	44 749	44 749	0	100,00%

Продовження таблиці 3.9

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	24 766	29 373	4607	118,60%
Витрати (дохід) з податку на прибуток	953	953	0	100,00%
Чистий фінансовий результат: прибуток	23 813	28 420	4607	119,35%
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,0263	0,0313	0,0051	119,35%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Як видно за результатами таблиці 3.9 ТДВ «Баштанський сирзавод» після впровадження всіх запропонованих заходів щодо підвищення ефективності виробництва, чистий прибуток підприємства зріс на 4607 тис. грн, а рентабельність діяльності підприємства зросла на 119,35% в порівнянні з 2020 роком. Це тим самим свідчить про доцільність впроваджених заходів.

Висновки до розділу 3

ТДВ «Баштанський сирзавод» є великим переробником молока та виробництвом масла та сиру в Україні. За для ефективного конкурування на ринку та ефективній виробничій діяльності на підприємстві було запропоновано два методи підвищення ефективності виробництва.

Першим було оновлення старого та зношенного обладнання на нове, що забезпечило зростання обсягу виробництва та відповідного зростання ефективності виробництва підприємства за рахунок зниження амортизації, технічних витрат та зменшення собівартості продукції.

Другим підходом стало зменшення чисельності працівників та відповідно фонду оплати праці, що також вплинуло на собівартість виробництва та покращило ефективність його виробництва. За рахунок цього, підприємство отримало змогу отримати додатковий прибуток від діяльності.

В результаті впроваджених заходів на ТДВ «Баштанський сирзавод» зріс показник рентабельності на 119,35%.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Загальною метою даної дипломної роботи було проведення аналізу фінансових ресурсів та показників оцінки ефективності виробництва та розробці та залученню заходів щодо покращення ефективності виробництва на ТДВ «Баштанський сирзавод».

В першому розділі було розглянуто поняття «ефективності виробництва» — це економічна категорія, яка характеризує ступінь досягнення загальних і часткових результатів від використання усіх ресурсів підприємства. Також було проаналізовано головні чинники, які безпосередньо впливають на ефективність виробництва та діяльності підприємства. Їх можна поділити на дві основні групи — це внутрішні та зовнішні чинники. До перших можна віднести загальну ситуацію усередині підприємства, тобто фінансовий стан, вид продукції, організацію праці, виробництва, яка організаційна структура притаманна підприємству, зношеність та стан потужностей виробництва, наскільки підприємство забезпечене інформацією та наскільки розвинута наукова діяльність. Щодо зовнішніх факторів — то це буде політична ситуація в країні, правові закони держави, НТП, забезпеченість природними ресурсами, соціально-економічний стан в країні тощо.

Також було визначено, що для оцінки ефективності виробництва підприємства використовують такі показники: рентабельність виробництва, витрати на одиницю товарної продукції, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, відносне вивільнення працівників, фондівіддача основних засобів, рентабельність основних засобів, коефіцієнт оборотності ОЗ та тривалість одного обороту ОЗ.

У другому розділі проводився аналіз діяльності ТДВ «Баштанський сирзавод». ТДВ «Баштанський сирзавод» є підприємством молочної галузі, що класифікується на переробці та виробництві молочної продукції. Виробництво ТДВ «Баштанський сирзавод» знаходиться в Баштанці, Миколаївська область, Україна.

Проведений фінансовий аналіз показав, що у підприємства існують певні проблеми, але починаючи з 2020 року, підприємство почало розвиватись, про це свідчить чистий прибуток. До проблем можна віднести показники автономії та фінансової незалежності, які свідчать про залежність підприємства від зовнішніх інвестицій та неможливість профінансувати більшість своїх активів за рахунок власного капіталу. Ліквідність балансу частково відповідає нормативним значенням, що свідчить про вчасне покриття зобов'язань.

Щоб підвищити ефективність виробництва ТДВ «Баштанський сирзавод» було розглянуто ряд заходів.

Першим було оновлення старого та зношеного обладнання на нове, що забезпечило зростання обсягу виробництва та відповідного зростання ефективності виробництва підприємства за рахунок зниження амортизації, технічних витрат та зменшення собівартості продукції.

Другим підходом стало зменшення чисельності працівників та відповідно фонду опалти праці, що також вплинуло на собівартість виробництва та покращило ефективність його виробництва. За рахунок цього, підприємство отримало змогу отримати додатковий прибуток від діяльності.

В результаті впроваджених заходів на ТДВ «Баштанський сирзавод» зріс показник рентабельності на 119,35%.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 378 с.
2. Шевченко Л. С. Економіка підприємства: Навч. посібник. Харків, 2011. 208 с.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: Підручник. Київ, 1999. 170 с.
4. Швиданенко Г. О. Економіка підприємства: Підручник. Київ, 2009. 598 с.
5. Поліщук М. П. та Михайленко П. П. Основи підприємницької діяльності: Підручник. Житомир, 2000. 172 с.
6. Господарський кодекс України N 436-IV від 16.01.2003 зі змінами та доповненнями N 4618-VI (4618-17) від 22.03.2017 [Електронний ресурс] URL: <http://rada.gov.ua>
7. Макмиллан Р. Экономикс: Книга. ПРИОР, 1998. 384с.
8. Загороднього А. Г. та Вознюк Г. Л. Фінансово – економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
9. Сутність ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] URL: https://pidru4niki.com/1640022164757/ekonomika/efektivnist_diyalnosti_pidpriyemstva_sutnist_harakteristika
10. Райзберг Б. А. *Современный экономический словарь*: Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. М.: ИНФРА-М, 2010. 512 с.
11. Grafton R. Q. *Private property and economic efficiency: a study of a common-pool resource*: R. Q. Grafton, D. Squires, K. J. Fox: Journal of Law and Economics. 2000. Vol. 43, No. 2, – P. 679-714.
12. Літвінова В. О. *Економічна ефективність: сутність та форми*: В. О. Літвінова: Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 2. С. 43-45.
13. Щербатюк В. В. *Суть ефективності як економічної категорії*: В. В. Щербатюк: Економіка і організація управління. 2016. № 4. С. 390-395.
14. Полегенька М. А. *Теоретична сутність економічної категорії "ефективність"*: М. А. Полегенька: Агросвіт. 2016. № 10. С. 69-74.

15. Чинник [Електронний ресурс] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Чинник>
16. Іванілов О. С. Економіка підприємства: Підручник. Київ, 2009. 728 с.
17. Чинники підвищення ефективності виробництва [Електронний ресурс]: URL: https://pidru4niki.com/82252/ekonomika/chinniki_pidvischennya_efektivnosti_virobnitstva
18. Система показників оцінювання ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]: URL: https://pidru4niki.com/1435012064758/ekonomika/sistema_pokaznikiv_otsinyuvannya_efektivnosti_diyalnosti_pidpriyemstva
19. Виробництво [Електронний ресурс]: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Виробництво>
20. Прохорова В.В., Давидова О.Ю. Організація виробництва: Навч. посібник. К.: Харків, 2018. 8 с.
21. Прокопівний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник. Київ, 2001. 528 с.
22. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Підручник. Київ, 2001. 719 с.
23. Шегда А. В. Економіка підприємства: Навч. посібник. А. В. Шегда, К.: Знання, 2006. 614 с.
24. Герчикова И. Н. Менеджмент: Учебник. И. Н. Герчикова [4-е изд.]. М.: Юнити-Дана, 2010. 371 с.
25. Герасименко С. С. Статистика: Підручник. Київ, 2000. 476 с.
26. Опря А. Т. Статистика: Підручник. Київ, 2012. 448 с.
27. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1.: Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. 864 с.
28. Гречко А.В. Аналіз діяльності підприємства: Стаття. Київ, 2015. 7 с.
29. Трикін В.М., Мамонтова Є.І., Литвинова О.Б. Методи розрахунку економічної ефективності інвестицій: Навч.-метод. Посібник. Дніпропетровська обл. рада, обл. комунальний заклад ін-т підприємництва «Стратегія». К. : Професіонал, 2009. 345 с

30. Черваньов В.П. Менеджмент інвестиційної діяльності: Управління формуванням джерел фінансових ресурсів інвестування діяльності підприємства К. : МАУП, 2008. 124 с.
31. І. В. Причепя, Л. П. Руда. Економіка та організація виробництва: Підручник Вінниця : ВНТУ, 2017. 186 с.
32. Молочний Альянс України [Електронний ресурс] URL: <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/bashtanskij-sirzavod/>
33. Законодавство України. [Електронний ресурс] URL: https://buh.ligazakon.net/aktualno/7781_vikhdna-dopomoga-pri-zvlnenn-komu-koli--v-yakomu-rozmr-viplachutsya
34. Аналіз фінансового стану [Електронний ресурс]: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Аналіз_фінансового_стану
35. Дегтярьова І.Б. Економічна діагностика: навч. Посібник. І.Б. Дегтярьова. Суми : Сумський державний університет, 2012. 112 с.
36. Ламбен Ж-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива: Пер. с фр. С-Пб.: Наука, 2010. 482 с.
37. Дрейпер Н. Прикладний регресійний аналіз, 2-ге вид., переклад з англ. М.: «Вильямс», 2007. 912 с. С. 245-270.
38. Тарануха Ю.В. Мікроекономіка: учк. МГУ. М: Справи і сервіс, 2002. С.56-59.
39. Дєєва Н. М. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Н. М. Дєєва, О. І. Дедіков. К.: Центр учбової літератури, 2007. 328 с. С.23-27
40. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. М.: Дело, 2003. 702 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020

Код за ДК 'Д			1801001
Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	(0)	(0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	83 234	105 648
первісна вартість	1011	224 769	259 797
знос	1012	(141 535)	(154 149)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	244	244
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	2 188	1 814
Усього за розділом I	1095	85 666	107 706
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	74 687	61 222
Виробничі запаси	1101	24 950	28 782
Незавершене виробництво	1102	1 570	1 454
Готова продукція	1103	45 138	28 263
Товари	1104	3 029	2 723

Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	82 342	84 540
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	2 337	5 052
з бюджетом	1135	8 960	2 123
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	552
з нарахованих доходів	1140	0	2
із внутрішніх розрахунків	1145	319 313	201 468
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 305	348
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	13 146	13 958
Готівка	1166	101	176
Рахунки в банках	1167	13 045	13 782
Витрати майбутніх періодів	1170	218	186
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	13 255	13 500
Усього за розділом II	1195	515 563	382 399
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	601 229	490 105

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	523	523
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	8 201	59

Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	698	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	48 871	79 698
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	58 293	80 280
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	130 171	129 264
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	130 171	129 264
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	150 755	80 293
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	271	373
товари, роботи, послуги	1615	33 330	39 106
розрахунками з бюджетом	1620	3 439	3 213
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	279	481

розрахунками з оплати праці	1630	2 186	2 398
одержаними авансами	1635	0	19
розрахунками з учасниками	1640	9	0
із внутрішніх розрахунків	1645	156 407	122 204
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	5 219	5 195
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	60 870	27 279
Усього за розділом III	1695	412 765	280 561
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	601 229	490 105

Додаток Б

Таблиця Б1 – Баланс (Звіт про фінансові результати) на 31.12.2020

Код за ДКУД			1801003
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	906 986	997 921
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(779 039)	(886 772)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	127 947	111 149

збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1 652	1 488
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(15 361)	(16 535)
Витрати на збут	2150	(33 690)	(38 210)
Інші операційні витрати	2180	(11 756)	(14 268)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	68 792	43 624
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	640	900
Інші доходи	2240	83	168
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(44 749)	(59 523)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(2)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24 766	0
збиток	2295	(0)	(14 833)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(953)	0

Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	23 813	0
збиток	2355	(0)	(14 833)

Додаток В

Таблиця В1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	--	--
Основні засоби	1010	60173	83234
первісна вартість	1011	196313	224769
знос	1012	136140	141535
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	401	244
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	2188
Усього за розділом I	1095	60574	85666
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	132079	74687
Виробничі запаси	1101	25362	24950
Незавершене виробництво	1102	1849	1570
Готова продукція	1103	101849	45138
Товари	1104	3019	3029
Поточні біологічні активи	1110	--	--

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	99171	82342
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	12033	2337
з бюджетом	1135	3794	8960
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	259840	319313
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1312	1305
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	12611	13146
Готівка	1166	180	101
Рахунки в банках	1167	12431	13045
Витрати майбутніх періодів	1170	121	218
Інші оборотні активи	1190	9846	13255
Усього за розділом II	1195	530807	515563
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	591381	601229

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	523	523
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	8208	8201
Резервний капітал	1415	698	698
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	90746	48871
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	100175	58293
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	132829	130171
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	132829	130171
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	109006	150755

Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	271
товари, роботи, послуги	1615	37762	33330
розрахунками з бюджетом	1620	636	3439
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	216	279
розрахунками з оплати праці	1630	2016	2186
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	2	9
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	170962	156407
Поточні забезпечення	1660	4683	5219
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	33094	60870
Усього за розділом III	1695	358377	412765
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	591381	601229

Додаток Г

Таблиця Г1 – Баланс (Звіт про фінансові результати) на 31.12.2019

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1044006	1023765
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(886772)	(841091)
Валовий: прибуток	2090	157234	182674
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	1488	1843
Адміністративні витрати	2130	(16535)	(17435)
Витрати на збут	2150	(84295)	(89725)
Інші операційні витрати	2180	(14268)	(13562)

Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	43624	63795
прибуток			
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	900	544
Інші доходи	2240	168	98
Фінансові витрати	2250	(59523)	(33984)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(2)	(21)
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	--	30432
прибуток			
збиток	2295	(14833)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	-6374
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат:	2350	--	24058
прибуток			
збиток	2355	(14833)	(--)

Додаток Г

Таблиця Г1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2018

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	--	--
первісна вартість	1001	--	--
накопичена амортизація	1002	--	--
Незавершені капітальні інвестиції	1005	--	--
Основні засоби	1010	53568	60173
первісна вартість	1011	181361	196313
знос	1012	127793	136140
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	401	401
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	53969	60574
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	132656	132079
Виробничі запаси	1101	37809	25362
Незавершене виробництво	1102	543	1849
Готова продукція	1103	92563	101849
Товари	1104	1741	3019
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	89013	99171
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1461	12033
з бюджетом	1135	4263	3794
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	102940	259840
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1286	1312
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	11980	12611
Готівка	1166	199	180
Рахунки в банках	1167	11781	12431
Витрати майбутніх періодів	1170	107	121
Інші оборотні активи	1190	10240	9846
Усього за розділом II	1195	353946	530807
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	407915	591381

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4

I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	523	523
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	8112	8208
Резервний капітал	1415	698	698
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	166756	90746
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	176089	100175
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	72097	132829
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	72097	132829
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	35401	109006
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	30341	37762
розрахунками з бюджетом	1620	936	636
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	342	216
розрахунками з оплати праці	1630	1444	2016
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	--	2
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	79812	170962
Поточні забезпечення	1660	3481	4683
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	7972	33094
Усього за розділом III	1695	159729	358377
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	407915	591381

Додаток Д

Таблиця Д1 – Баланс (Звіт про фінансові результати) на 31.12.2018

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1023765	846917
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(841091)	(681707)
Валовий: прибуток	2090	182674	165210
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	1843	3364
Адміністративні витрати	2130	(17435)	(11817)
Витрати на збут	2150	(89725)	(74590)
Інші операційні витрати	2180	(13562)	(8108)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	63795	74059
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	544	422
Інші доходи	2240	98	--
Фінансові витрати	2250	(33984)	(17642)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(21)	(6)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	30432	56833
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-6374	-10826
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	24058	46007
збиток	2355	(--)	(--)

Додаток Е

Таблиця Е1 – Інформація про обсяги виробництва та реалізації продукції за 2020 рік

<i>Продукція</i>	<i>Кількість (тонн)</i>
Сир твердий	993
Сирний продукт	33
Сир чеддерний	1 021
Сир м'який	184
Сир плавлений	91
Сир вершковий	32
Молоко	6 669
Йогурт	561
Кефір	5 122
Простокваша	14
Ряжанка	1 291
Сметана	2 989
Масло вершкове	422
Молочно – сировинна продукція	7 936
Разом:	19 422